

Збірник наукових матеріалів
LI Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«НАУКА — ОСНОВА РОЗВИТКУ СВІТУ»

01 вересня 2020 року

м. Ужгород

Наука — основа розвитку світу, LI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Ужгород, 01 вересня 2020 року. – 104 с.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей LI Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Наука — основа розвитку світу», 01 вересня 2020 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Економічні науки

<i>Баклан Л.П., науковий керівник Вовк Н.Г.</i> ЗБЕРЕЖЕННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ.....	5
<i>Бобир І.М., науковий керівник Вовк Н.Г.</i> РОЗПОВСЮДЖЕННЯ БОРЦІВНИКА ПО КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	10
<i>Губіна О.Ю.</i> МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ Е-НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ СПЕЦІАЛІСТІВ.....	13
<i>Євсєєва Д.В.</i> ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	17
<i>Завалішина О.С.</i> ПРЕДМЕТ ХАБАРНИЦТВА ЗА РАДЯНСЬКИМ КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст...	21
<i>Іваницкая Ю.В.</i> РЕАЛИЗАЦИЯ ФОРМАТИВОВ МНОЖЕСТВЕННОСТИ ИМЕН СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА В ТЕКСТАХ ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XII в.	26
<i>Карпикова Е.Е., Максимова Д.А., Попрозман И.И.</i> ДЕТСКАЯ СМЕРТНОСТЬ В СТРАНАХ ЕВРОПЫ: ПРОСТРАНСТВЕННО-ВРЕМЕННОЙ АСПЕКТ	30
<i>Кірютченкова І.В., Туташинський В.І.</i> ПРОФІЛЬНА ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТА УЧНІВ У ЛЦЕЇ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	35
<i>Клименко Ю.М., Тищенко В.А.</i> РОЗРОБКА І ПОРІВНЯЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЗИЦІЙНИХ ЕЛЕКТРОПРИВОДІВ ПОСТІЙНОГО СТРУМУ З ЛІНІЙНИМИ І РЕЛЕЙНИМИ СИСТЕМАМИ ПІДПОРЯДКОВАНОГО КЕРУВАННЯ В БАЗИСАХ ВИМІРЮЄМИХ КООРДИНАТ, ОСНОВНОЇ КООРДИНАТИ І ЇЇ ПОХІДНИХ.....	38
<i>Лук'янець Г.Г.</i> ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК СПОСІБ РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ГАЛУЗІ ТУРИЗМ: МОВНИЙ АСПЕКТ.....	42
<i>Лук'янець Т.Г.</i> СПОРТИВНИЙ ДИСКУРС: ДОСВІД МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ.....	44

<i>Павленко І.О.</i> ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ LEGO В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	48
<i>Паньків Б.І., науковий керівник Паньків І.С.</i> ПОЗАНАВЧАЛЬНА ВИХОВНА РОБОТА – ДІЄВА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ....	52
<i>Подорван О.О.</i> ПРАКТИКА РОЗГЛЯДУ СУДАМИ СПОРІВ ПРО ЗАВДАТОК.....	57
<i>Полусин О.Б.</i> ОСНОВНІ СТЕГАНОГРАФІЧНІ МЕТОДИ ЗАХИСТУ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ	60
<i>Сухарев І.І.</i> СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ НАФТОХІМІЧНОЇ ГАЛУЗІ.	65
<i>Слюсаренко Г.М.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК УМОВА ФАХОВОГО ЗРОСТАННЯ ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА	66
<i>Ступченко Є.Г., науковий керівник Саранов С.В.</i> ПРОБЛЕМАТИКА РОЗУМІННЯ МУСУЛЬМАНСЬКОГО ПРАВА.....	71
<i>Туташинський В.І.</i> МЕТОДОЛОГІЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	76
<i>Федоренко С. О.</i> КОНСОЛІДУЮЧА РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ТРАДИЦІЇ У СТАНОВЛЕННІ ТВОРЧИХ ШКІЛ ХУДОЖНИКІВ ЧЕРКАЩИНИ	79
<i>Фомін М.М., науковий керівник Щербина Є.М.</i> ВПЛИВ ІДЕЇ СОЛІДАРНОСТІ НА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН.....	82
<i>Шейн М.В., науковий керівник Щербина Є.М.</i> БЕЗПЕЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ТА ГІГІЄНА КОРМІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	87
<i>Шейн М.В., науковий керівник Щербина Є.М.</i> ПРО ОПЛАТУ ПРАЦІ В ТРУДОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ	88
<i>Щербак І.В.</i> ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ КОНЦЕПЦІЙ ТА СТРАТЕГІЙ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ПРОВІДНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ	91
<i>Юстенюк О.С.</i> ТЕХНОЛОГІЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ З КУРСУ «ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	96

ЗБЕРЕЖЕННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ

*Баклан Л.П.**студентка**Ірпінський державний коледж**економіки та права.**м. Ірпінь, Україна**Науковий керівник: **Вовк Н. Г.***

Однією з умов сталого економічного і соціального розвитку України є охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів та збереження екологічної безпеки життєдіяльності населення.(1, ст.1).

Україна належить до держав з недостатнім забезпеченням водними ресурсами. Вона одна з найменш водозабезпечених країн Європи. Водні об'єкти України вкривають 24,2 тис. кв. км., що становить 4,0% від її загальної території (603,7 тис. кв. км). До цих об'єктів належать річки, озера, водосховища, ставки, канали тощо. Територія України має не дуже густу річкову мережу (середнє значення - 0,34 км. кв.), тут нема великих природних водойм і небагаті запаси підземних вод. Болота, що були природним регулятором водності річок, нині наполовину осушені. Отже, водні природні ресурси України - це, насамперед, місцевий і транзитний стік річок, водні запаси озер, штучних водойм і підземних горизонтів.

Тому, важливу роль відіграє державне управління водними ресурсами - тобто діяльність спрямована на подолання наявних водно-екологічних загроз в країні, створення сприятливих умов для сталого, екологічно безпечного водокористування, відтворення та охорону всіх водних ресурсів на території країни з урахуванням їх транскордонного значення, а також водних екосистем.(2)

При здійсненні водогосподарської політики в нашій країні впродовж багатьох десятиліть вода ніколи не розглядалася як основа життєзабезпечення природних екосистем і людини, не враховувався і не прогнозувався економічний

стан водних систем і їхній вплив на біорізноманіття. Традиційно вода розглядалася і використовувалась тільки як господарський ресурс для промислового і сільськогосподарського виробництва, отримання електроенергії, а також для скидання стічних вод, що зрештою і призвело до вичерпання природно - екологічного потенціалу водних ресурсів.

Вода - життєво необхідний ресурс для людини. Дефіцит чистої питної води може стати новою глобальною загрозою для людства. Нерівномірність розподілення водних ресурсів, постійне зростання населення планети, стрімкі темпи урбанізації, зміни клімату та промислове забруднення - все це ставить під загрозу право кожної людини на чисту воду.

Міжнародні експерти Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) встановили, що понад 60% захворювань у світі зумовлено вживанням недоброякісної води. Отже сьогодні вода розцінюється не тільки як природний ресурс, вона має яскраво виражену соціальну значимість.(3)

Якість води має бути визнана основним показником збалансованого розвитку суспільства, його безпеки й існування в цілому.

Такі речовини, як аміак, нітриту, сечовина, потрапляючи в ґрунт зі стічними відходами або дощами, починають поширюватися в ґрунті в усіх напрямках, найчастіше забруднюючи поверхневі і підземні джерела.

Найнебезпечніші з хімічних речовин, які можуть міститися у воді - це нітрати і пестициди. Пестициди застосовуються в аграрному секторі для боротьби зі шкідниками. Ці речовини можуть накопичуватися в організмі роками, викликаючи хронічні і дуже серйозні хвороби у дорослих і дітей.

Таким чином, лабораторний аналіз питної води в сучасних реаліях став практично необхідністю. А людям які живуть в заміських будинках, де вода надходить з колодязя, необхідно робити хімічний аналіз води хоча б два рази на рік. Це пов'язано з тим, що склад підземних і ґрунтових вод постійно змінюється.

У відповідності до вимог ДСанПіНу 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» (4) питна вода призначена

для споживання людиною, повинна відповідати таким гігієнічним вимогам: бути безпечною в епідемічному та радіаційному відношенні, мати сприятливі органолептичні властивості та нешкідливий хімічний склад.

Людина завжди вживала ту природну воду, яка її оточувала. В часи, коли довкілля було чистим і природним, для організму людини не було розділення води на питну і не питну, практично із всіх природних джерел вода була питною.

Пріоритетом для покращення якості питної води є: оновлення та удосконалення систем водопостачання, упорядкування зон санітарної охорони джерел питного водопостачання на водозаборах, будівництво і реконструкція водоочисних систем з використанням нових технологій

Вміст шкідливих речовин у воді як централізованого водопостачання, так і нецентралізованого не повинен перевищувати гранично допустимих норм, вказаних у ДСанПіН 2.2.4-171-10. Відповідно до визначеного вмісту шкідливих речовин у воді потрібно усувати їх наявність шляхом встановлення фільтрів на джерела водопостачання. Останнім часом з'явилася велика кількість бутильованої води, фільтрів для очищення від різних видів забруднень, в тому числі важких металів. Це дає змогу споживачеві отримати воду гарної якості й цілком корисну для здоров'я.

Станом на 03.08.2020 маємо такі показники якості води річок Дніпра та Десни та питної води на виході з Дніпровської та Деснянської водопровідних станцій Києва (5)

Найменування показників	Одиниці вимірювання	р. Дніпро (річков а вода)	р. Десна (річков а вода)	Питна вода		
				Норматив ДСанПіН 2.2.4-171-10	Дніпровська водопровідна станція	Деснянська водопровідна станція
Загальне мікробне число при t 37° С - 24 год	КУО/см3	230	340	£ 100	0	0
Загальні коліформи	КУО/100 см3	2072	818	відсутність	відсутність	відсутність

E.coli	КУО/100 см3	1	23	відсутність	відсутність	відсутність
Ентерококи	КУО/100 см3	-	-	відсутність	відсутність	відсутність
Запах: при t 20° С , при t 60° С	бали	1	2	£ 2	1	2
Забарвленість	градуси	40	40	£ 20 (35)*	17	11
Каламутність	мг/дм3	3	3,6	£ 0,58 (2,03)*	0,45	0,5
Смак та присмак	бали	-	-	£ 2	1	1
Водневий показник	одиниці рН	8,2	7,9	6,5 - 8,5	6,8	6,6
Загальна жорсткість	ммоль/дм3	3,6	3,6	7,0 (10,0)*	3,8	3,8
Залізо загальне	мг/дм3	0,62	0,49	£ 0,2 (1,0) *	0,23	0,12
Хлор залишковий зв'язаний	мг/дм3	-	-	£ 1,2	1,03	1,08
Алюміній	мг/дм3	0,04	0,04	£ 0,50	0,1	0,08
Амоній	мг/дм3	0,38	0,32	£ 0,5 (2,6)*	0,14	0,24
Нітрити	мг/дм3	0,03	0,055	£0,5	0,003	0,005
Перманганатна окиснюваність	мг/дм3	10,4	10,6	£ 5,0	4,5	4,6

Таким чином, Україна та Київ синхронно з усім світом рухається до водної кризи, що матиме далекоглядні наслідки.

Тому державна та муніципальна влади повинні усвідомити масштаби проблеми та здійснити комплекс невідкладних дій:

- Сформувати засади нової водної політики, стратегію та план дій;
- Взяти курс на водозбереження;
- Модернізувати очисні споруди за кращими світовими стандартами, щоб мати можливість повторно використовувати очищену воду.
- Реалізувати програму порятунку річок, особливо Дніпра та його приток;
- Інвентаризувати підземні джерела води, наявні в Україні;
- Створити дієву систему моніторингу за станом вод;

- Посилити відповідальність за забруднення поверхневих та підземних вод.

Узагальнюючи вище наведене хочеться сказати, що вода, повітря, ліс, поле існували та існуватимуть мільйони років. Але сьогодні природа не витримує навантаження людської діяльності, нам потрібно задуматись над тим, яку спадщину залишимо прийдешнім поколінням.

Висновок один - або людина зменшить кількість забруднень, які скидає у воду, або забруднення зменшать кількість людей.

Проблеми навколишнього середовища і зокрема водних ресурсів мають турбувати всіх нас. Ми не повинні бути байдужими до природи, а маємо берегти і примножувати її багатство. Людству необхідно постійно нагадувати про надзвичайну цінність водних ресурсів для навколишнього середовища та розвитку суспільства. Для досягнення позитивних результатів необхідно перетворювати слова на зобов'язання та дії. Тому охорона водних ресурсів повинна стати постійною турботою кожного з нас!

Література:

1. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Київської.

2. Дані Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України <https://menr.gov.ua>.

3. Матеріали тематичної виставки до дня водних ресурсів України.

4. ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною».

5. Показники якості води річок Дніпра та Десни та питної води на виході з Дніпровської та Деснянської водопровідних станцій Києва станом на 03.08.2020р. (<https://vodokanal.kiev.ua>).

РОЗПОВСЮДЖЕННЯ БОРЩІВНИКА ПО КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Бобир І.М.*студент**економічний факультет**Ірпінський державний коледж**економіки та права.**м.Ірпінь, Україна**Науковий керівник: **Вовк Н.Г.***

В період настання літнього відпочинку та оздоровлення дітей хотілося б звернути увагу на небезпеку, яку несе в собі така отруйна рослина як борщівник Сосновського. Борщівник Сосновського – отруйна багаторічна рослина, яка належить до групи рослин, серед яких зустрічаються і не отруйні, які використовуються як корм для худоби, а також при приготуванні страв та для виготовлення лікарських засобів. Навесні з'являється один з перших, швидко розкидаючи велике листя лопухи до появи інших трав. Багаторічний, цвіте і плодоносить один раз у житті, після чого відмирає. Стебло ребристе, шорстке, частково ворсисте, пурпурне, несе дуже великі трійчасті – перисто-розсічені листя зазвичай жовтуватого-зеленого кольору. Проте саме вид борщівник Сосновського (*Heracleum sosnowskyi*) становить реальну загрозу для здоров'я, а часом і життя людини. Небезпека криється не лише в соці рослини, але і в його пилку, ароматі (запасі) і навіть росі. Росте дана рослина майже по всій території України — на луках, по берегах річок, вздовж доріг, в лісосмугах.[1]

Зі слів **Мирослав Шевера** - кандидат біологічних наук, провідний науковий співробітник Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, на території України поширені два отруйні види цієї рослини: борщівник Сосновського і борщівник Мантегацці, обидва походять з Кавказу. Борщівник Сосновського з'явився в Україні в 1949 році, його завезли з Кабардино-Балкарії (північний Кавказ) і спочатку висіяли в ботсаду ім. Гришка. Згодом його стали

культивувати на різних сільсько- господарських станціях, зокрема в 60-х роках на Закарпатті. Це була велика програма з підвищення врожайності, за якою борщівник використовувався як зелене добриво. Наприкінці ж 70-х років радянські вчені знайшли борщівнику іще одне застосування - як добавку до корму худоби, і знову почалося його активне вирощування у західних регіонах. Але буквально за кілька років там помітили, що корови його не дуже любляють, а в їхньому молоці з'явився гіркий присмак, тому з часом його перестали використовувати [2].

Проте згодом розростання та визрівання покинутого та акліматизованого борщівника стало тихою катастрофою в колишніх місцях вирощування через визрівання значної кількості насіння і значного його розповсюдження. Незважаючи на те, що не всі борщівники містять фотосенсибілізуючі речовини, склад та дія їх може різнитись, борщівник Сосновського має токсичну дію на шкіру та часто його складно відрізнити від схожих представників суміжних видів. Прозорий водянистий сік рослини багатий на фотоактивні сполуки (фуранокумарини), при контакті зі шкірою викликає малопомітне подразнення, як від кропиви, але під дією ультрафіолетового (зокрема сонячного) випромінювання, в сокові активуються токсичні властивості, підвищуючи чутливість шкіри до ультрафіолету в сотні разів. Навіть одноразове торкання до борщівника призводить до опіків 1—3 ступенів. Опіки, особливо у перші кілька днів, схожі на термічні. Для них характерна гіперемія (почервоніння), водянисті пухирі. Опіки з'являються на вражених ділянках тіла не одразу після контакту, що б могло попередити подальший контакт з рослиною, а через 1—2 дні, розвиваючись поступово під впливом сонячного ультрафіолету. Місця уражень важко гояться, загострюються прояви інших шкірних захворювань. Велике накопичення кумаринів в організмі людини призводить до розвитку хвороби, яка називається вітиліго [1.1].

В Україні боротьба із борщівником ведеться на державному рівні. Згідно із статтею 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та Земельного Кодексу України знищення борщівника Сосновського є

компетенцією міських, селищних, сільських голів. Вони повинні домогтися від власників земельних ділянок, на яких розповсюджується шкідлива рослина, її знищення. Землевласники і землекористувачі, які не вживають заходів боротьби з бур'янами, у т. ч. з борщівником, несуть адміністративну відповідальність за статтею 52 Кодексу України про адміністративні правопорушення. [3]

Отже, за умови сучасного загального занепаду сільського господарства України та відсутності моніторингу за поширенням небезпечного борщівника Сосновського, необхідно вибирати найбільш ефективні з екологоекономічної точки зору способи боротьби із бур'яном. Використання геоекологічних принципів та підходів дозволить виокремити найбільш дієві методи знищення існуючих ареалів та контролю за поширенням небезпечного бур'яну. Ключовим принципом повинен стати системний аналіз екологічних особливостей БС, його ареалів та сучасних методів боротьби із ним. БС вибагливий до умов середовища, тому ці особливості потрібно використати для вибору заходів боротьби. [4]

Література:

1 та 1,1. Сайт головного управління держпродспоживслужби в Київській області/стаття про розповсюдження борщівника та його негативний вплив на людське здоров'я, 2018 рік

2. Розповідь вченого про походження борщівника та його використання на території України, що входить до складу СРСР: 2016 рік.

3. Запобігання розповсюдженню шкідливих бур'янів на українсько-польському пограниччі // Львівська область – регіон сучасного управління комунальними послугами : мат. міжн. наук.-практ. семінару. – Львів-Перемишль, 2013

4. Використання наукових статей Койнової І.Б-Підхід до запобігання розповсюдження борщівника сосновського: 2015 рік

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ Е-НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ СПЕЦІАЛІСТІВ

Губіна О.Ю.

*к.пед.н., ст. викладач кафедри іноземних мов
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна*

У період розповсюдження пандемії Covid 19 важливого значення набуває е-навчання, яке являє собою складний, комплексний соціальний феномен, дослідження якого передбачає цілісне вивчення, систематизацію та класифікацію джерел у багатьох галузях знань, що утворили протягом останніх десятиліть розвинений багатодисциплінарний та інтердисциплінарний дискурс. До найбільш розвинених складових такого дискурсу належать дослідження у галузі інформаційно-комунікаційних технологій, педагогічної інноватики, теорії організацій, порівняльної педагогіки тощо. Отже, нагальною постає проблема дослідження професійно-педагогічного аспекту е-навчання. Дослідженням даного аспекту займалися такі науковці, як В. Г. Кремень та В. І. Луговий [1], О. Палеха [2], Н. Рокосовик [3], А. Соколова [4] та ін.

Дослідження необхідності впровадження елементів е-навчання в систему підготовки сучасного фахівця здійснили, зокрема, відомі українські науковці В. Г. Кремень та В. І. Луговий. На їхню думку, актуальною проблемою є формування інформаційно-комунікаційних компетентностей науково-педагогічних і педагогічних працівників, керівних кадрів освіти шляхом підвищення кваліфікації працівників методичних служб, педагогічних працівників навчальних закладів, наукових установ і органів управління освітою. Науковці підкреслюють необхідність сертифікації педагогічних працівників щодо рівня володіння ІКТ [1, с.45]. Важливими зрушеннями на шляху розвитку відкритої освіти стали, на думку науковців, такі: створення комп'ютерно-орієнтованої платформи відкритої освіти з удосконаленим комп'ютерним устаткуванням навчальних закладів, лабораторій,

бібліотек тощо; оновлення методичного забезпечення, педагогічних технологій та змісту дистанційного й електронного навчання на основі використання ІКТ; запровадження нових форм і методів організації освітнього процесу (електронне навчання, мобільне навчання, спільне навчання, смарт навчання, відкриті он-лайн курси, змішане навчання, соціальне навчання); упровадження відкритих навчальних систем (електронні науково-освітні ресурси, наукометричні бази відкритих журнальних систем та електронних бібліотек [1, с. 48]).

Ми погоджуємося з думкою названих науковців щодо ефективності впровадження засобів відкритої освіти в систему професійно-педагогічної підготовки шляхом: по-перше – створення вдосконаленого відкритого (комп'ютерно-орієнтованого) середовища з використанням технологій дистанційного навчання, методики формування інформаційно-комунікаційних компетентностей науково-педагогічних працівників, методики оцінювання якості відкритих електронних систем та вільного доступу до відкритих освітніх ресурсів; по-друге – дослідження стану, тенденцій і моніторингу розвитку відкритої освіти.

У контексті розгляду професійно-педагогічного аспекту досліджуваної проблеми вивченням готовності майбутнього вчителя до застосування технологій е-навчання на прикладі британської системи вищої освіти займаються О. Палеха [2] та А. Соколова [4]; педагогічні умови використання технологій відкритої освіти у вищих навчальних закладах висвітлено в роботах Н. Рокосовик [3]

Названі вище українські компаративісти доводять, що у результаті інноваційного розвитку суспільства змінюються вимоги щодо компетентності та кваліфікації вчителя-європейця. У дослідженнях констатовано, що складовою теоретичних засад підготовки вчителя-європейця є концепції та ідеї полікультурної освіти, спрямованої на педагогічну діяльність із урахуванням особливостей інтелектуального та психофізичного розвитку студентів, а також етнічну, соціальну, релігійну специфіку навчальних колективів. Виявлено, що у системі підготовки вчителів виокремлено шість сфер ключових компетентностей, пов'язаних з: мовною грамотністю, обчислювальною грамотністю, інформаційно-комунікаційними технологіями, співпрацею з оточенням, удосконаленням

навчання, вирішенням проблем [3, с. 67]. Показано, що завдяки модернізації професійної підготовки педагогів урізноманітнилися шляхи здобуття вчительської професії: одно-, дво-, три- і чотирирічні університетські програми, альтернативні програми підготовки вчителів на базі школи (консорціуму шкіл), прискорені, гнучкі післядипломні програми, а також відбулось організаційно-змістове оновлення програм професійної підготовки вчителя.

Ефективні методи навчання, у тому числі відкритого, які використовуються у практиці професійної підготовки вчителя у системі педагогічної освіти Англії і Шотландії, досліджувала А. Соколова. Автор зазначає, що зміст навчання у закладах педагогічної освіти Англії і Шотландії проектується на основі принципів диференціації, гуманізації і персоніфікації навчання, поступовості та практичної орієнтованості. Дисципліни навчальних планів об'єднані у блоки: загальноосвітній, спеціальний та професійно-педагогічний. Разом із такими обов'язковими предметами, як мова, математика, література, психологія, методи і стратегії навчання студенти вивчають такі додаткові дисципліни як мистецтво мислення, драма, курс із успішної кар'єри, курс із формування вмінь розв'язувати складні педагогічні задачі, курс формування лідерських і творчих якостей учителя [4, с.51].

Серед основних технологій навчання, що застосовуються у практиці професійної підготовки вчителя у системі педагогічної освіти Англії і Шотландії визначено такі: дистанційна, кредитна, модульна, персоніфікована, взаємна, тьюторська. Ефективними формами процесу надання освітніх послуг вважаються такі: тьюторіал, семінар, лекція, дискусія, самостійна, лабораторна та практична робота, телеконференція, спільна рецензія на проекти й дисертації. Контроль результатів навчання здійснюється за допомогою письмових робіт, екзаменів, тестувань, наукових досліджень та професійних проєктів.

Важливим складником професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови у Великій Британії, на думку науковця О. Палехи, є самостійна поза аудиторна робота, у ході реалізації якої формуються такі особистісні якості студента, як: прагнення до всебічної самореалізації, цілеспрямованість,

самоорганізація, що необхідні для безперервного самостійного вдосконалення набутих знань, умінь та навичок. У дослідженні О. Палехи констатовано, що самостійна поза аудиторна робота як одна з форм організації навчання може реалізовуватись у закладах педагогічної освіти Великої Британії як автономно, так і частково автономно. Основоположним складником технології організації самостійної роботи майбутніх педагогів у британських вишах є доцільно організовані дидактичні ресурси, які виконують інформаційну, керівну та організаційно-контрольовальну функції. Перевагами електронних ресурсів, як доводить О. Палеха, є можливість дистанційного навчання, гнучкий доступ до автентичного навчального середовища, збереження інформації на електронних носіях, відкритий доступ до навчальної інформації. [2, с. 28].

Отже, аналіз та систематизація робіт українських науковців, присвячених професійно-педагогічного аспекту розвитку відкритої освіти дозволило дійти висновку, що в умовах зростання обсягів інформації з багатьох галузей знань, технологій і засобів освіти, кардинальних змін у соціальній сфері, висунення високих професійних вимог до майбутніх педагогів у світі в цілому та у Великій Британії зокрема усвідомлено необхідність інтенсифікувати процес навчання, створити умови для підготовки висококваліфікованих учительських кадрів, використовуючи новітні технології і методики відкритого навчання.

Література:

1. Кремень, В. Г., Луговий, В. І., (2008). Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура. Київ: Педагогічна думка.
2. Палеха, О. М. (2016). Організація самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів іноземної мови у вищих навчальних закладах Великої Британії (автореф. дис..канд. пед..наук: 13.00.04). Полтава.
3. Рокосовик, Н. В. (2016). Підготовка магістрів педагогіки в університетах Великої Британії засобами дистанційного навчання (автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04). Рівне.
4. Соколова А. В. (2009). Професійна підготовка вчителя у системі педагогічної освіти Англії і Шотландії (автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.01). Одеса.

ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

*Євсєєва Д.В.**викладач**Ізмаїльський державний університет**м.Ізмаїл, Україна*

Ефективність фінансової діяльності виражається в досягнутих фінансових результатах. Фінансовий результат діяльності підприємства характеризується показником прибутку або збитку. Отримання прибутку є основною метою будь-якої підприємницької діяльності.

Аналіз фінансово-економічних результатів та фінансового стану підприємства в цілому є важливим етапом на шляху до прийняття конкретних рішень, спрямованих на подальше збільшення прибутковості, виявлення причин збитковості, а також забезпечення стабільності фінансового стану.

В сучасних умовах господарювання кожне підприємство орієнтується на певний результат, який є основою поставленою перед ним мети. Підприємство в процесі господарської діяльності стикається з багатьма проблемами, що заважає йому ефективно функціонувати.

Фінансові результати суб'єктів господарювання відображають ефективність господарювання підприємства за всіма напрямками його діяльності: виробничої, збутової, постачальницької, фінансової і інвестиційної, вони становлять основу економічного розвитку підприємства і зміцнення його фінансових відносин з партнерами. Зростання фінансового результату створює фінансову основу для самофінансування діяльності підприємства, здійснюючи розширене відтворення. Діяльність різних організацій пов'язана з залученням необхідних ресурсів, використанням їх в виробничому процесі, продажем виробничих товарів (робіт, послуг) і з отриманням фінансових результатів. В умовах ринкової економіки діяльність суб'єктів господарювання спрямована на отримання максимально можливої економічної вигоди, що знаходить свій

прояв у фінансових результатах. Останній відображає всі сторони діяльності підприємства – рівень його технологій та організації виробництва, ефективність системи управління, контроль за рівнем витрат тощо. Фінансовий результат господарювання підприємства, що виступає у формі прибутку або збитку, відображає ефективність його операційної, фінансової, інвестиційної діяльності та служить основним критерієм стратегії суб'єкта господарювання [3, с. 34].

Виробничо-фінансову діяльність суб'єктів господарювання визначає велика кількість взаємопов'язаних організаційних, трудових, матеріальних і фінансових факторів. Метою кожного суб'єкта господарювання є найефективніше використання цих факторів.

Ефективність використання факторів виробництва виявляється у фінансово-економічних результатах діяльності суб'єктів господарювання.

Фінансові результати діяльності підприємств характеризуються такими економічними показниками, як валовий і чистий дохід, прибуток. Крім цих абсолютних показників, для оцінки фінансових станів застосовують ряд відносних показників і коефіцієнтів. Їх визначають за видами діяльності: основна, операційна, інша звичайна діяльність, окремо відображають надзвичайні доходи, витрати і податки з надзвичайного прибутку [5, с. 17].

Розглянемо зміст цих показників як економічних категорій і загальний порядок розрахунку. Валова продукція включає вартість спожитих засобів виробництва і новостворену живою працею вартість - валовий дохід. Валовий дохід — це частина вартості валової продукції, за вирахуванням матеріально-грошових витрат, крім тих, що використані на оплату праці.

Валовий дохід є узагальнюючим показником, який характеризує результати діяльності підприємств. Підвищення валового доходу може бути досягнутим за рахунок збільшення обсягу виробництва продукції та зниження матеріально-грошових витрат.

Валовий дохід, створюваний на підприємстві, є джерелом оплати праці працівників сфери матеріального виробництва і накопичень, однією з форм яких є чистий дохід [4, с. 28].

Чистий дохід - це частина вартості продукту, яка залишається після відшкодування витрат живої і уречевленої праці.

Виділяють дві частини чистого доходу, який отримує підприємство. Та різниця між вартістю продукції та витратами на її виробництво, яка залишається на підприємстві, є чистим доходом підприємства. Інша частина – через механізм цін забирається в дохід бюджету. Чистий дохід підприємства складається з реалізованого чистого доходу і чистого доходу, що залишається в залишках продукції, призначеної для внутрішнього використання.

Чистий дохід у залишках продукції, що використовується на внутрішньогосподарські потреби, можна визначити як різницю між вартістю продукції а цінами реалізації та її собівартістю.

Реалізований чистий дохід обчислюється за результатами продажу продукції і дорівнює прибутку підприємства, що залишається від продажу продукції.

Отже, прибуток - це частина чистого доходу, одна з його форм [2, с. 33].

За розміром прибуток від продажу продукції, рівний реалізованому чистому доходу, однак реально менший від чистого доходу підприємства на суму, яка виражається в залишках продукції, використаної на внутрішньогосподарські потреби.

Крім прибутку від продажу на підприємствах розраховуються прибутки від основної, інвестиційної, фінансової діяльності, позареалізаційних операцій, загальний і чистий. Кожний з наведених видів прибутку розраховується за певною схемою і має власний розмір.

Загальний прибуток - це прибуток від продажу продукції та надання послуг, реалізації інших цінностей і нематеріальних активів, інвестиційної та фінансової діяльності, скоригований на суму позареалізаційних (надзвичайних) доходів і витрат.

Тобто, чистий прибуток - це частина загального прибутку після сплати з нього відповідних податків і платежів у бюджет.

Прибуток є найважливішим показником, який узагальнено характеризує виробничо-фінансову діяльність підприємства. В отриманому прибутку відобра-

жається виконання таких важливих якісних показників, як підвищення продуктивності праці, зниження собівартості та підвищення якості продукції, використання виробничих фондів. Прибуток є основним джерелом розширення основних і оборотних фондів, дієвим фактором, який стимулює (шляхом створення та використання фондів економічного стимулювання) до досягнення якомога вищих показників виробництва, джерелом доходів Державного бюджету.

Отже, фінансово-економічні результати діяльності підприємств характеризуються такими економічними показниками, як валовий і чистий дохід, прибуток [1, с. 71]. Найважливішими фінансовими результатами діяльності підприємства є валовий і чистий дохід, прибуток і рентабельність. Узагальнюючим показником, який характеризує результати діяльності підприємства, є валовий дохід.

Література:

1. Волков О.І. Економіка підприємства: Підручник / За ред. проф. О.І. Волкова. – М.: ИНФРА-М, 1999. - 520с.
2. Дежухарова Х.Т. Економічна сутність категорії «прибуток» (критичний аналіз творів засновників економічної теорії) [Електронний ресурс] / Х.Т. Дежухарова – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2011_2/209.pdf.
3. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» // Голос України. – 1999.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0391-99>.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс», затв. Наказом МФУ від 31.03.99 № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>.

ПРЕДМЕТ ХАБАРНИЦТВА ЗА РАДЯНСЬКИМ КРИМІНАЛЬНИМ
ЗАКОНОДАВСТВОМ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст.

*Завалішина О. С.,
аспірант кафедри кримінального права №1
НЮУ ім. Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Жовтнева революція 1917 року поклала кінець Російській імперії. Нова радянська влада приділяла серйозну увагу боротьбі з корупцією. Особи, які були визнанні винними в цьому злочинні, піддавалися суворим покаранням. Корупція в Радянській державі визнавалась настільки негативним явищем, що за неї була передбачена найвища міра покарання – смертна кара.

Першим спеціалізованим законодавчим актом з цього питання став Декрет РНК РРФСР від 8 травня 1918 року «Про хабарництво». Його дія розповсюджувалась і на певну частину території України, як складової Радянської держави. Декретом чітко були встановлені основні ознаки простого та кваліфікованого хабарництва, визначені особи, які несуть відповідальність за отримання хабара, а також до них були прирівняні особи, які його надають. За цим Декретом замах на отримання та дачу хабара прирівнювався до злочину [1, с. 29]. Аналізуючи положення Декрету можна зробити висновок, що предметом злочину визначається – «хабар», але без детального роз'яснення, що саме мав на увазі законодавець під цим поняттям.

16 серпня 1921 року РНК РРФСР прийняла новий Декрет «Про боротьбу з хабарництвом». Даним Декретом були встановлені обставини, які посилювали покарання, а також обставини за яких особу могло бути звільнено від відповідальності, якщо вона своєчасно заявить про вимагання хабара або посприє розкриттю злочину. Також декретом було більш уточнено та доповнено ознаки складу одержання хабара. У статті 1 Декрету зазначається, що хабар міг бути одержаний «в якому б то не було вигляді» [9, с. 720].

Положення цих декретів, які були призначені для боротьби з хабарництвом, формулювали хорошу базу для створення норм про хабарництво в першому кодифікованому законодавчому акті того часу –Кримінальному кодексі УСРР 1922 року. З метою встановлення єдиного кримінального законодавства всіх радянських республік в основу КК УРСР 1922 р. був покладений КК РСФРР. Посадові (службові) злочини були передбачені у Гл. II Особливої частини. В КК УСРР 1922 р. була встановлена кримінальна відповідальність за низку дій пов'язаних з хабарництвом, які можна вважати прообразом сучасних корупційних норм. До них належать: одержання хабара, посередництво у вчиненні хабарництва, приховування хабарництва, дачу хабара та провокацію хабара. Цікавим є те, що за одержання, посередництво, приховування та дачу хабара кримінальна відповідальність була визначена однією статтею – 114 КК. Предметом цього злочину визначався – хабар, а саме у будь якому його виді, про це йдеться в диспозиції даної статті: «одержання особою, яка перебуває на державній, союзній або громадській службі, особисто або через посередників в якому б то не було виді хабара за виконання чи невиконання...» [2, с. 39]. А за провокацію хабара кримінальна відповідальність була визначена ст. 115 КК, у якій предметом було передбачено хабар.

КК РСФРР 1922 року зазнав масштабних змін у 1926 р. У зв'язку з цим виникла нагальна потреба у прийнятті нового КК. Постановою ВУЦВК було прийнято нову редакцію КК УСРР, яка набрала чинності з 1 липня 1927 року. Новий КК перейняв посадові злочини з попередньої редакції практично без суттєвих змін. Злочини, що стосувались відповідальності за хабарництво були розміщені у розділі III кодексі «Посадові (службові) злочини». Кримінальний кодекс присвячував даній категорії злочинів замість двох статей три: одержання хабара (ст. 105), дача хабара і посередництво у хабарництві (ст. 106), провокація хабара (ст. 107).

У статті 105 КК УСРР передбачається кримінальна відповідальність за одержання хабара, як і у попередньому КК 1922 року у цьому складі злочину предметом визначається хабар в будь-якому його виді: «одержання посадовою особою особисто або через посередника в будь-якому виді хабара...» [3, с. 57].

Таким самим чином предмет злочину був визначений у наступних статтях 106 КК «дача хабара і посередництво у хабарництві» та 107 КК «провокація хабара», а саме, як хабар.

А. Гюнтер висловлює думку про те, що під «хабарем» слід розуміти отримання посадовою особою від особи, що надає хабар будь-яких матеріальних благ. Він зазначав, що до числа матеріальних благ належать не тільки гроші, а й надання у виді хабара квартири, отримання комісійних посадовою особою, яка перебуває на службі в даному закладі за посередництво по комерційним операціям цього закладу, надання майнових прав тощо. Але не можна відносити до поняття хабара отримання нематеріальних вигід [4, с. 65].

Циркуляр НКЮ РРФСР від 9 жовтня 1922 р. № 97 «Про обсяг поняття хабара» містив в собі перелік різних форм так званого прихованого хабарництва. Тому з метою викорінення цього негативного явища пропонується перелік випадків, які слід розглядати як хабар. Даний циркуляр визначає хабар як отримання саме матеріальних благ [5, с. 272].

Таким самим чином визначає поняття хабара і кримінально касаційна колегія (ККК) Верховного Суду РРФСР, яка під поняттям хабара по справі Морозова визначає, що хабар – це отримання посадовою особою того чи іншого матеріального блага за виконання або невиконання в інтересах хабародавця будь-якої службової дії [6, с. 54]. Вступ в інтимні стосунки з посадовою особою не може розглядатися як різновид хабара.

Жижиленко О. О. також підтримує думку про те, що хабарем (даром) можуть бути тільки матеріальні блага. Під ними слід розуміти гроші, предмети які мають ту чи іншу цінність, право на майно, відмова від майнових обов'язків на користь винного, послуги матеріального характеру. Науковець зазначає, що сюди ж можна віднести частування посадової особи, але якщо це робиться з метою розташування службовця на свою користь. Цікаво, що Жижиленко О. О. вже у той час розглядав обіцянку дару, що відповідає сучасній формі такого складу злочину, як «обіцянка надати неправомірну вигоду» (ч. 1. ст. 369 ККУ). Також хабар може виражатися в замаскованому вигляді, наприклад, у вигляді

передачі майна під приводом програшу, продажу, міни або якої-небудь іншої уявно-законної або слушної угоди. Він наголошує, що нематеріальні послуги не повинні розглядатись в якості хабара, інакше б об'єктивне поняття вигоди замінювалося поняттям задоволення суб'єктивних примх. Надання всякого роду нематеріальних послуг може містити в собі склади таких злочинів, як зловживання владою або бездіяльність влади, але не хабарництво [7, с. 58-59].

Іншу позицію займає С. В. Ейсман, який відстоював думку про те, що неправомірно обмежувати поняття хабара лише матеріальними благами, оскільки таке обмеження суперечить законодавству. У кримінальному кодексі зазначено «хабар в будь-якій його формі», що включає в себе всі можливі види хабарництва у чому б вони не проявлялися, а тим самим і всі блага, незаконне отримання яких посадовою особою може створити умови для виникнення хабарництва [8, с. 703].

Значним недоліком КК 1927 року та його попередника КК 1922 р. була відсутність визначення поняття хабара. В науці також не існувало єдиної думки про те, що слід розуміти під хабарем – лише матеріальні блага чи матеріальні і нематеріальні блага. Більша частина науковців займали позицію, що хабарем можуть бути тільки матеріальні блага, але на думку інших науковців такий підхід прямо суперечив законодавству. Остання позиція обґрунтовувалася наявністю в тексті закону вказівки на те, що хабар може існувати у будь-якій формі, а тому слід відносити до хабара не тільки матеріальні, а й нематеріальні блага.

Отже, можна зробити висновок, що за радянським кримінальним законодавством першої половини ХХ ст. предметом хабарництва визначався хабар. Такий підхід зберігся до прийняття нового КК 1960 року. Різні думки виникали серед науковців та практиків з приводу того, що саме під цим поняттям слід було розуміти. На нашу думку, більш переконливою на той час виглядала позиція тих фахівців, які пропонували під ним розуміти саме матеріальні блага. Ця позиція знайшла значну підтримку серед більшості науковців того часу та підтримувалася судовою практикою.

Література:

1. Собрание узаконений и распоряжений рабочего и крестьянского правительства. Сборник декретов. 1917-1919 гг. – Москва : ГИЗ, 1920. 1917-1918: [4]. – 312 с.
2. Уголовный кодекс УССР : утв. ВУЦИК 23 авг. 1922 г.; с алф. указ. – Изд. 2-е, офиц. - Харьков : Изд. Наркомюста УССР, 1922. - 100 с.
3. Уголовный кодекс УССР : в ред. 1927 года. - 2-е изд., офиц. - Харьков : Юриздат НКЮ УССР, 1927. - 135 с.
4. Гюнтер А. Р. Должностные преступления : моногр. / А. Р. Гюнтер. - Харьков : Юриздат НКЮ УССР, 1928. - 82 с. - (Уголовные кодексы УССР и РСФСР ; вып. 5).
5. Сборник циркуляров Наркомюста РСФСР за 1922-1925 гг. (действующих на 15 июля 1926 г.) / сост.: А. В. Егоров, В. И. Фридберг, С. С. Аскарханов. – Москва : Юрид. изд. Наркомюста РСФСР, 1926. – 564 с.
6. Сборник определений Уголовной Кассационной Коллегии Верховного Суда РСФСР за 1924 год / Верх. Суд РСФСР. – Москва : Юрид. изд. Наркомюста РСФСР, 1925. – 140 с.
7. Жижиленко А. А. Должностные (служебные) преступления (ст.ст. 105-118 УК) : законы и законодательные акты / А. А. Жижиленко ; под ред.: А. Н. Трайнин, М. Н. Гернет. - Изд. 2-е, испр. и доп. - Москва : Право и жизнь, 1924. - 76 с. - (Уголовный кодекс РСФСР. Практический комментарий / под ред. М. Н. Гернета, А. Н. Трайнина)
8. Эйсман С. В. Может ли быть предметом взятки нематериальное благо / С. В. Эйсман // Вестник Советской Юстиции. – Харьков, 1925. – № 18 (15 сентяб.). – С. 703-704.
9. Собрание узаконений и распоряжений правительства за 1921 г. Управление делами Совнаркома СССР Москва, 1944. – 1198 с.

РЕАЛИЗАЦИЯ ФОРМАТИВОВ МНОЖЕСТВЕННОСТИ ИМЕН
СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА В ТЕКСТАХ ПЕРВОЙ
ПОЛОВИНЫ XII В.

Иваницкая Юлия Валериевна

*к.ф.н., ст. преподаватель
кафедра немецкой филологии*

факультета РГФ

ОНУ им. И.И. Мечникова

г. Одесса, Украина

Данное исследование посвящено проблеме реализации грамматических формантов множественного числа имен существительных в свн. период. Наблюдаемое время относится к первой половине XII века и характеризуется радикальными переменами в фонологическом и морфологическом строении словарных единиц. К началу существования письменных памятников в германских языках имело место синтетическое выражение «числа и падежа в едином флективном окончании имени существительного» [1, с.162]. В ходе преобразования структуры слова постепенно исчезает основообразующий суффикс. В это время немецкий, как и другие германские языки, еще не имел специальных грамматических формантов, дифференцирующих число. Однако понятие числа, как и прежде, существовало для носителей языка, в языках изменились только средства его выражения. [2,с.119]. Данный путь, путь преобразования, а точнее разрушения старой морфемной структуры в слове, привел к возникновению в немецком языке аналитических форм выражения. В итоге трехморфемная структура слова преобразовалась в двухморфемную, состоящую из корня и флексии. Этот переходный период приходится на время существования свн. языка, «важной эпохи в становлении всей словообразовательной системы немецкого языка» [3, с.98], когда еще существовала отнесённость имени к той или иной основе и в то же время зарождались новые средства выражения грамматических значений. Несмотря на значительное число работ по свн. языку сведения о нем представляются все же недостаточными.

Целью данной работы является выявление и детальное рассмотрение реализации маркеров множественности имен существительных при анализе отдельных произведений свн. периода языка. Материалом исследования являются формы множественности имен в немецком языке, реализованные в словоформах свн. текстов раннего периода [4]. Объектом анализа послужили 214 форм мн. числа имени, реализованных в указанных текстах. При работе с текстами средневерхненемецкого периода были использованы сравнительно-исторический, вероятностно-статистический, дескриптивный методы и метод исторической реконструкции.

В результате анализа, нам удалось установить, что наиболее частыми в текстах являются формы, имеющие при себе формы *-e*, *-en*, а также бесфлексивные формы. Последние из форм являются более древними, и в них множественность выражается с помощью лексических средств. В этих случаях имя существительное представлено в одном и том же виде в ед. и мн. числа, однако контекст указывает на его единичность и множественность. Помимо ситуативного выражения числа, бесфлексивные формы могут иметь при себе слова-определители, которые указывают на множественное число имени. В качестве таких слов выступает прежде всего определенный артикль. В свн. период категория определенности имеет четкое выражение в виде определенного/неопределенного артикля, которые образовались из указательного местоимения и неопределенного числительного.

Кроме артикля, мн. число выражается другими словами-определителями, это различные классы местоимений (указательные, притяжательные), числительные, множественные формы глаголов. Например, (мн. ч. им. пад.): *die buoch, die tier, diniu wort, diniu horn, zwei gesldhte, wazzter sind giganen*. Данные слова реализуются во всех формах имени, а наименьшее их число представлено в дательном падеже. Следовательно, мн. число реализуется в именных словосочетаниях и, с другой стороны, непосредственно имени присуща суффиксальная морфема. Очевидно, что множественность имени, как показывают примеры, выражается синкретически - аналитическим способом и/или синтетически. За

редким исключением (прежде всего в бесуффиксальных формах), в текстах присутствуют оба способа выражения мн. числа. Наличие атрибутивных признаков числа сдерживает в языке утверждение собственно морфологических маркеров множественности. Наименее употребительными являются формы имени род. падежа мн. числа. Например, *dere manne, driu geslahte, beidiu der bimentone*. Во всех случаях реализуется суффикс *-e*, правда, вместе с другими словами, определяющими также множественность. Следовательно, мн. число имени в данных случаях выражается двумя способами: аналитическим и синтетическим.

Проведенное нами исследование позволяет сделать следующие выводы, касающиеся развития категории множественности в отмеченное время: к наиболее частотному форманту мн. числа относится суффикс *-en*. Он реализуется во всех падежах, но чаще всего в дат. и вин. формах имени. Этот суффикс противопоставляется в ед. Числе именам с *-e*, а также бесфлексивным формам.

Довольно часто во мн. числе встречается суффикс *-e*, который реализуется в формах трех падежей: род., им. и вин. , чаще всего в последних. Он образует противопоставление имен в ед. числе, имеющих бесфлексивные формы.

На третьем месте по частоте находятся бесфлексивные формы, представленные только в двух падежах - им. и вин. Данные слова являются однокоренными и реализуются в одной и той же форме в обоих числах. Противопоставление единичность/множественность проявляется также лексически, одним из наиболее древних способов выражения мн. числа имени.

Следовательно, наиболее частотные формы множественности свидетельствуют о том, что в ранний период существования свн. языка действовало две тенденции в реализации признаков множественности - **морфологическая**, представленная в основном суффиксами *-en*, *-e*, и **лексическая**. Однако преобладающими являются грамматические показатели мн. числа. К последним необходимо отнести и то, что довольно часто в реализации множественности представлены слова-определители с именем существительным. Эти слова относятся к различным лексико-грамматическим классам слов, а именно: различным местоимениям, числительным, прилагательным, глагольным фор-

мам. Ранний период свн. языка свидетельствует о преобладании аналитических способов выражения числа над синтетическими (суффиксальными формами).

В перспективе предполагается исследование мн. форм имени существительного в другие периоды их развития, отражающих становление в языке категории множественности.

Литература:

1. Миронов С.А. Категория числа//Историко-типологическая морфология германских языков. Фономорфология. Парадигматика. Категория имени. - М.: Наука, 1977. - С. 161-175.

2. Иваницкая Ю. В. Зарождение формант множественного числа имени в немецком языке (на материале древних текстов)// Вісник Харківського національного університету ім.В.Н. Каразіна. - 2007. №52. - С.117-121.

3. Калиущенко В.Д. О состоянии изученности системы словообразования средневерхненемецкого языка. Тезисы докладов юбилейной региональной научно-методической конференции. - Донецк, ДонГУ, 1996. - С.97-98.

4. Frühe deutsche Literatur und lateinische Literatur in Deutschland 800-1150: In 24 Bänden/Hrsg. von W.Haug und B.K. Vollmann. - Frankfurt am Main: Deutscher Klassiker Verlag, 1991. Bd.1. - 1013 S.

ДЕТСКАЯ СМЕРТНОСТЬ В СТРАНАХ ЕВРОПЫ: ПРОСТРАНСТВЕННО-ВРЕМЕННОЙ АСПЕКТ

*Карникова Е.Е. *, Максимова Д.А. **,*

*Попрозман И.И. **

студенты 3 и 2** курса*

специальности 106 География

ОПП «Экономическая, социальная

география и региональное развитие»

кафедры социально-экономической

географии и регионоведения

факультета геологии, географии,

рекреации и туризма

Харьковский национальный университет

имени В.Н.Каразина,

г.Харьков, Украина

В современном мире детская смертность вызывает большой резонанс. Все развитые страны мира ставят решение этой проблемы на передний план, потому что здоровье населения, а именно детей, влияют на социальное положение населения в государстве. Хотя в мире показатель смертности детей значительно снизился за последние годы, но окончательной цели, которая выложена в Декларации тысячелетия ООН [1], не удалось достичь. Количество умерших детей в возрасте до 5 лет в период с 1990 по 2015 год снизилось лишь на две трети. В самой Европе этот показатель равен 3,4 на 1000 родившихся живыми, что почти достигает нормы. Сейчас правительства так же акцентируют свое внимание на развитии медицины, что можно увидеть в документе «Цели устойчивого развития» [2].

Положение в Украине сегодня является неутешительным: уровень детской смертности самый высокий среди стран Европы. МОН сообщает, что этот показатель равен 7,5 на 1000, что родились живыми. Данная ситуация оказывает негативное влияние не только на демографическую ситуацию, но и

на экономическую и социальную, так как детская смертность является индикатором уровня жизни населения.

Показатели смертности детей по определению ЮНИСЕФ традиционно разделяются на младенческую (до 1 года) и смертность детей в возрасте до 5 лет. Важно исследовать, какие факторы влияют на динамику смертности детей именно в возрасте до 5 лет, потому что так можно охватить больший диапазон возможных причин и факторов. Для этого уместно сравнить коэффициент детской смертности в 1990 и 2018 годах среди стран Европы. Поэтому целью работы является определение ключевых факторов и причин, влияющих на этот показатель.

Анализируя данные о детской смертности в Европе за 1990 год, воспользуемся рис. 1. Выделим страны с крупнейшими и наименьшими значениями: Румыния (31,28 %), Украина (21,42 %), Беларусь (Эстония (21,08 %), Беларусь (18,75 %), Финляндия (6,58 %), Швеция (6,74 %).

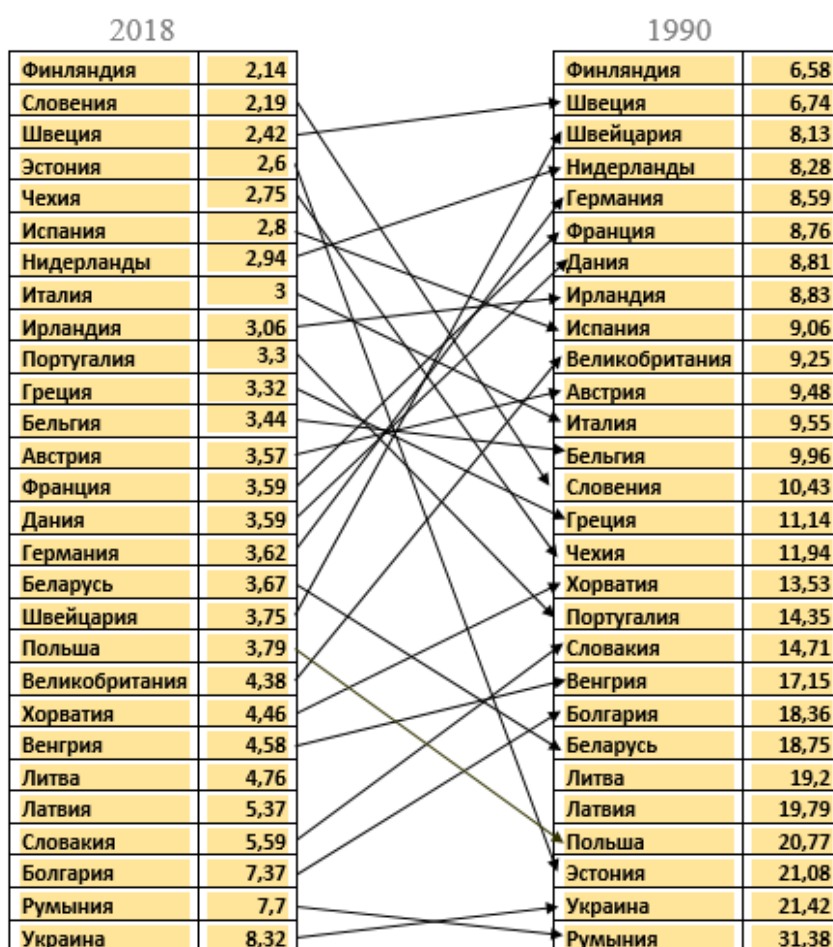

Рис. 1. Изменение коэффициента смертности детей возрастом до 5 лет с 1990 года до 2018 (построено по данным [6])

Румыния по состоянию на 1990 год имела наибольшие показатели среди стран Европы по числу смертей детей до 5 лет - 31,28 на 1000 родившихся живыми. Основная причина - низкий уровень медицины и жизни, связанные со сложным положением государства после событий Бархатной революции и свержения президента.

На 1990 год Украина по смертности детей имела очень высокие показатели - 21,42 ‰. Значительный удар по здоровью украинцев, а особенно по женской половине, нанесла авария на ЧАЭС, которая произошла в 1986 году, но имеет последствия и на сегодняшний день. Это привело к возникновению генетических и онкологических патологий у детей, которые приводили к смерти. Также в тяжелом состоянии находилась экономика из-за напряжения в государстве, является причиной снижения уровня жизни и выделения средств для здравоохранения.

Смертность детей в 1990 году в Эстонии составляла 21,08 ‰. Такой показатель достаточно высок, хотя медицинское обеспечение было доступным и качественным, а уровень жизни значительно выше по сравнению с другими республиками Советского Союза. Причина может заключаться в вакцинации: в то время не все дети получили 2 дозы вакцины от кори, свинки или краснухи, но и были те, кто вообще не прошел процедуру.

Ситуация в Беларуси со смертностью детей до 5 лет в 1990 году также оставалась неутешительной. На это повлияло недостаточное финансирование в медицине, а врожденные аномалии и деформационные нарушения, как и в Украине возможно вызванные последствиями от взрыва на ЧАЭС. [3].

На примере стран Скандинавского полуострова - Финляндии (6,58 ‰) и Швеции (6,74 ‰) можно выделить факторы, которые в 1990 год улучшили показатели детской смертности. Главный пункт – экологическая ситуация. По данным ВОЗ ежегодно от проблем с окружающей средой умирает около 1,7 миллионов детей [4]. Шведы и финны заботятся о своем здоровье и чистоте природы как никто другой среди европейских стран, что благоприятно сказывается также на их детях.

Анализируя коэффициент смертности детей до 5 лет за 2018 год (рис. 1), можно выделить такие страны «лидеры» по коэффициенту смертности детей до

5 лет, как Украина (8,32 ‰), Румыния (7,7 ‰), Болгария (7,37 ‰), Латвия (5,37 ‰) и Литва (4,76 ‰). Поэтому будет целесообразным рассмотреть причины так называемого «лидерства».

Латвия и Литва по состоянию на 2018 входят в число антилидеров по коэффициенту смертности детей в возрасте до 5 лет, высокой есть доля смертей младенцев. Причинами этого могут служить: плохое медицинское обслуживание несвоевременное оказание первой медицинской помощи; онкологические заболевания; врожденные аномалии; патологии, связанные с продолжительностью беременности; образ жизни матери (несвоевременное посещение врача-гинеколога; вредные привычки, которые являются причинами хронических болезней детей в будущем, отсутствие знаний по уходу за ребенком); размер ВВП и уровень безработицы.

Что касается Болгарии, то высокий коэффициент смертности детей до 5 лет (7,37 ‰) связан с высоким уровнем безработицы и экономическим кризисом, что непосредственно влияет на здоровье ребенка и матери (плохое питание, жилищные условия, ненадлежащее оказание медицинской помощи). Основными заболеваниями являются: инфекционные заболевания, онкологические заболевания, болезни системы кровообращения, болезни органов дыхания.

Что касается ситуации в Румынии, то она является второй страной по высокому коэффициенту смертности детей до 5 лет (7,7 ‰). В Румынии имеются частые случаи смерти детей от голода, потому что дети из бедных семей испытывают постоянное недоедание. Также в стране медицинское обслуживание остается на низком уровне, полностью отсутствует профилактика заболеваний, лечение болезней происходит только в серьезной стадии.

Абсолютным лидером является Украина с коэффициентом смертности детей до 5 лет - 8,32 ‰. Такой высокий показатель объясняется рядом причин, таких как: социально-экономические факторы; уровень доходов; материальное положение семьи; жилищные условия; недостаточное обеспечение больниц технически материальной базой; снижение показателей охвата профилактическими прививками; недостаточное количество квалифицированных медицинских

работников; несвоевременное оказание медицинской помощи. Заболевания, которые являются наиболее распространенными: заболевания органов нервной системы, респираторные заболевания, врожденные аномалии и патологии, онкологические заболевания и заболевания от внешних причин [7]. В общем в Украине наблюдается тенденция уменьшения коэффициента смертности детей в возрасте до 5 лет (1990 год - 21,42 ‰, 2018 - 8,32 ‰).

В Финляндии (2,14 ‰), Словении (2,19 ‰), Швеции (2,42 ‰), Эстонии (2,6 ‰), Чехии (2,75 ‰) наблюдаются низкие показатели смертности детей в возрасте до 5 лет за 2018 среди стран Европы.

Исследуя показатели коэффициента детской смертности в Европе в 1990 и 2018 годах, можно увидеть тенденцию к уменьшению этого показателя по всем странам. Странами, которые наиболее изменили свое положение в рейтинге, в сравнении с 1990 годом, есть: Словения, Эстония, Чехия, Португалия. Главными факторами этого являлись развитие детской медицины, внедрение законопроектов по защите прав детей, улучшения осведомленности молодежи и родителей, состояние окружающей среды, а также вакцинация. Однако не все страны достигли цели значительного снижения количества смертей детей в возрасте до 5 лет. Именно поэтому возникает необходимость углубленного изучения факторов этой проблемы для дальнейшей разработки мер по ее преодолению.

Література:

1. ООН. Декларация тысячелетия Организации Объединенных Наций. Электронный ресурс. Режим доступа: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/summitdecl.shtml
2. ООН. Цели в области устойчивого развития. Электронный ресурс. Режим доступа: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/sustainable-development-goals/>
3. Анастасия Боброва «Здоровье и смертность населения Беларуси» Демоскоп Weekly Электронный ресурс. Режим доступа: <http://www.demoscope.ru/weekly/2011/0471/demoscope0471.pdf>
4. Всемирная Организация Здравоохранения. 10 фактов о здоровье детей

в связи с состоянием окружающей среды. Электронный ресурс. Режим доступа: https://www.who.int/features/factfiles/children_environmental_health/ru/

5. Официальный сайт ЮНИСЕФ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.unicef-irc.org/>

6. Кноема [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://кноема.ru/>

7. Гінзбург В. Г. Загальні і регіональні особливості динаміки дитячої смертності в Україні: чи досягне Україна задекларованих цілей тисячоліття? // Медичні перспективи. 2012. №1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/zagalni-i-regionalni-osoblivosti-dinamiki-dityachoyi-smertnosti-v-ukrayini-chi-dosyagne-ukrayina-zadeklarovanih-tsiley-tisyacholittya> (дата обращения: 25.08.2020).

УДК 373.3/.5.048:331.548

Педагогічні науки

ПРОФІЛЬНА ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТА УЧНІВ У ЛІЦЕЇ:
ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Кірютченкова Ірина Василівна,

вчитель технологій, керівник

гуртка цифрових технологій

м. Буча, Київської області, Україна

Туташинський Василь Іванович,

кандидат педагогічних наук,

старший науковий співробітник

Інститут педагогіки НАПН України

м. Київ, Україна

Вступ./Introduction. В Україні тривалий час йде пошук моделей реалізації профільної освіти у старших класах загальноосвітніх закладів. Однак, якою б великою не була школа чи ліцей, створити необхідну кількість профілів не вдається. Очевидно, що існуючі в системі освіти нашої країни моделі профільного навчання недосконалі й не відповідають реальним можливостям для їх успішного застосування. Про це свідчать результати експериментального дослідження, проведеного нами іншими вченими Інституту педагогіки НАПН України в школах і ліцеях технологічного та інших профілів.

Мета роботи./Aim. На основі проведених педагогічних досліджень розкрити нові підходи та модель профільної освіти старшокласників за технологічним профілем.

Матеріали і методи/Materials and methods. Проведені прикладні педагогічні дослідження [2, 3, 8] в ліцеях та школах, анкетування та опитування вчителів і учнів у соціальних мережах показують, що старшокласники не мають достатнього вибору для вступу до профільних закладів освіти. Недостатнім є також навчально-методичне забезпечення, зокрема, для профільної технологічної освіти і професійної орієнтації учнів [3-5].

Результати і обговорення. На основі результатів наукових досліджень [1,6], а також проведеного у цьому році опитування в соціальних мережах було встановлено, що більшість старшокласників не готові до професійного самовизначення.

Учні 9-х класів загальноосвітніх шкіл мають дуже обмежені можливості для вибору профілю навчання, що відповідає їх інтересам та професійним намірам.

Випускники основної школи змушені продовжувати навчання в десятому класі старшої школи за тими профілями, які є у їх загальноосвітній школі. У результаті учні втрачають інтерес до навчання, знижується рівень їх успішності. Вони не використовують свій час для професійної самореалізації.

Проблема ускладнюється ще й недостатністю відповідного навчально-методичного забезпечення, а також розбіжностям у визначенні базових понять з технологій та інноваційної діяльності [5-7].

Висновки. За результатами проведеного педагогічного дослідження вбачається раціональним сформулювати в кожному районі мережу різнопрофільних академічних і професійних ліцеїв, МНВК, НВК та ресурсних центрів, у яких учні могли б навчатися після закінчення 9-го класу, а також зберегти успішно функціонуючі спеціалізовані школи з поглибленим вивченням окремих предметів. Така мережева модель профільного навчання є реальною і експериментально апробованою.

Наразі для вирішення проблеми навчально-методичного забезпечення необхідно прискорити введення в дію національної освітньої платформи і наповнити її якісним контентом.

Література:

1. Проєктування змісту профільного навчання технологій у старшій школі : монографія / А. М. Тарара, Т. С. Мачача, В. І. Туташинський – К. : КОНВІ ПРІНТ, 2019. – 160 с.
2. Туташинський В.І. Трудове навчання (технічні види праці): підруч. для 9 класу загальноосвіт. навч. закл. / Туташинський В.І., – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2017. – 112 с. : іл.
3. Туташинський В.І. Формування змісту трудового навчання у основній школі на основі проектної технології // Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць/ [ред. кол.; голов. ред. – О.М. Топузов]. – К.: Педагогічна думка, 2014. – Вип.14. – С.772-781.
4. Туташинський, Василь Іванович. Науково-методичне забезпечення варіативного складника змісту технологічної освіти у професійному ліцеї. Молодь і ринок, 3 (170). С. 127-131.
5. Туташинський В.І., Кірютченкова І.В. Технології (рівень стандарту): підручник для 10 (11) класів закладів загальної середньої освіти / В. І. Туташинський, І.В. Кірютченкова (за загальною редакцією В.І. Туташинського). Київ: Педагогічна думка, 2018. 216 с.
6. Туташинський В.І Концептуальні засади професійної орієнтації учнів // НАУКОВИЙ ЧАСОПИС Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія №5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск 31: збірник наукових праць / за ред.. проф. М.С. Корця – К. Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – с. 281-286.
7. Туташинський В.І. Понятійно-термінологічний апарат проектно- технологічної та інноваційної діяльності// зб. матеріалів ІХ Міжрег. семінару. – К.; 2014. – С. 41-47.
8. Туташинський В.І. Організаційно-педагогічні умови професійної орієнтації учнів у процесі профільного навчання з технологій / В.І. Туташинський // Теоретико-методичні аспекти професійної і технологічної освіти зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., 4–5 жовт. 2012 р. — Полтава, 2012. — С. 134–139.

РОЗРОБКА І ПОРІВНЯЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЗИЦІЙНИХ
ЕЛЕКТРОПРИВОДІВ ПОСТІЙНОГО СТРУМУ З ЛІНІЙНИМИ
І РЕЛЕЙНИМИ СИСТЕМАМИ ПІДПОРЯДКОВАНОГО КЕРУ-
ВАННЯ В БАЗИСАХ ВИМІРЮЄМИХ КООРДИНАТ, ОСНОВ-
НОЇ КООРДИНАТИ І ЇЇ ПОХІДНИХ

Клименко Ю.М

*кандидат технічних наук , доцент кафедри
електро-техніки та електромеханіки*

Тищенко Владимир Андреевич

студент

*Дніпровського державного
технічного університету
м. Кам'янське, Україна*

Вступ Впровадження передових технологій, інтенсифікація та ускладнення технологічних процесів виготовлення продукції, вимоги підвищення її якості та створення сучасного обладнання неможливі без використання електромеханічних систем (ЕМС) точного відтворення складних рухів (ТВСР), які здійснюють позиційно-траєкторне керування циклічно працюючими рухомими об'єктами робототехніки, металообробки та ін. Це привело до появи значної кількості різноманітних систем керування електроприводами (СКЕП), працюючими в режимах позиціонування-стеження (РПС), які відрізняються різною якістю та енергоефективністю керування, робастністю до дії дестабілізуючих факторів.

Мета роботи - порівняльне дослідження позиційних електро-приводів постійного струму з нерегульованим збудженням і підпорядкованою системою керування (ПСК), синтезованою в класі лінійних систем (ЛСПК) в координатному базисі реальних вихідних фазових координат і – релейних систем (РПСК) з ковзними режимами в базисі основної координати і її похідних.

Основним напрямком вдосконалення СКЕП є їх оптимізація. Математичні задачі синтезу оптимальних систем діляться на два класи. Задачі першого класу пов'язані з пошуком і розрахунком алгоритму оптимального керу-

вання (**АОК**), який забезпечує бажаний вид перехідного процесу і необхідні екстремальні властивості його в часі. **СКЕП**, що задовольняють вирішенню цієї задачі, називаються оптимальними по режиму керування. До цього класу систем відносяться системи, оптимальні за швидкодією.

Задача другого класу - це задача аналітичного конструювання регуляторів (**АКР**), яка є поєднанням методу динамічного програмування і теорії стійкості Ляпунова і дає ефективний апарат для вирішення завдань оптимізації **СКЕП**. **АКР** дозволяє визначити варіаційними методами керування, яке мінімізує функціонал який характеризує відхилення траєкторії руху системи від бажаної. **СКЕП**, синтезовані таким чином, забезпечують задану якість перехідного процесу. Вони називаються оптимальними по перехідному процесу.

Однією з найбільш актуальних задач, що виникають при синтезі систем автоматичного керування (**САК**) є зниження впливу на процес керування різного роду дестабілізуючих факторів, обумовлених нелінійними, неідеальними і нестационарними характеристиками керованих перетворювачів потужності і електричних машин, обмеженою точністю виготовлення і кінцевою жорсткістю елементів кінематичних ланцюгів, впливом навколишнього середовища і складною природою технологічних процесів на структуру і параметри електромеханічних об'єктів керування (**ОК**).

Весь спектр параметричних (внутрішніх) збурень (**ПЗ**) і кордінатних (зовнішніх) впливів (**КВ**), яким піддається **ОК**. До **ПЗ** відносяться будь-які збурення, результатом дії яких є зміна параметрів або структури **ОК**. **КВ** - це сили опору, подолані електроприводом, а також шуми і перешкоди в сигналах завдання і зворотних зв'язків. Зазначені фактори призводять до значного ускладнення, а найчастіше до неоднозначності і навіть практичної неможливості повного точного математичного опису **ОК**, який використовується в якості основи при синтезі **АОК**. Неточне знання моделі руху **ОК** призводить до того, що **ЛСПК**, які отримали найбільше поширення в електроприводах (рисунк 1) завдяки простоті синтезу і налагодження, часто виявляються не в змозі забезпечити необхідні показники якості при змінах характеристик **ОК**, дії **ПЗ** і **КВ** і вимагають переналагодження.

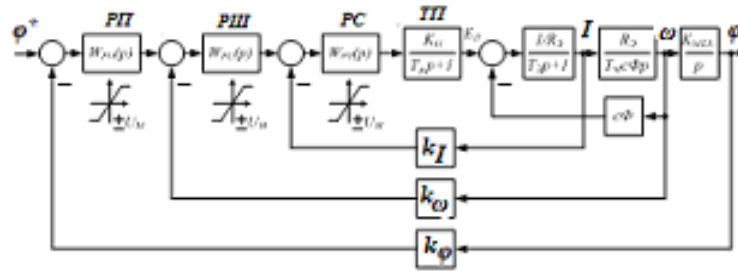

Рисунок 1 – Структурна схема ЛСПК

Теоретично вичерпне рішення задачі керування не стаціонарними об'єктами в умовах дії **ПЗ** і **КВ** дає ідея побудови систем, стійких при необмеженому збільшенні коефіцієнта підсилення. Реалізація нескінченно великих коефіцієнтів підсилення за рахунок використання ковзних режимів релейних регуляторів дозволяє при певних умовах забезпечити нульову чутливість **РСПК** до **ПЗ** і **КВ** [1]. Ковзний режим роботи релейного елемента полягає в тому, що при середньому значенні сигналу на вході, який дорівнює нулю, під дією зворотних зв'язків, що охоплюють цей елемент, він перемикається з теоретично нескінченною частотою, а середнє значення вихідного сигналу в цей час по абсолютній величині менше максимального, відповідного одному з стійких станів елемента.

АОК при синтезі **САК** методом **АКР**, можна синтезувати в різних фазових просторах (**ФП**) станів [2]. Маючи різні вирази для **АОК** регуляторів тієї чи іншої фазової координати, **САК** проте будуть мати приблизно однакові динамічні показники при різних структурних схемах. Багатоконтурна **РСПК** в **ФП** основної і допоміжних координат не складніша за **ЛСПК**, але має завдяки ковзному режиму меншу чутливість до **ПЗ** і **КВ**. На рисунку 2 приведено варіант **АОК РСПК**. Найбільший інтерес з точки зору проектувальників представляють **РСПК** синтезовані в **ФП** основної координати і її обчислених похідних. Остаточна структурна схема із зазначенням великих коефіцієнтів підсилення за рахунок використання ковзних режимів релейних регуляторів дозволяє при певних умовах забезпечити практично «нульову» чутливість **РСПК** до **ПЗ** і **КВ**. - Числа та знаки зворотних зв'язків з тієї чи іншої фазової координати на кожному релейному отримують в результаті аналітичного рішення задачі **АКР** [2] по заданому критерію якості, яким вважають мінімум інтегральної квадратичної помилки. Якщо, крім того,

форсувати процес виведення регульованих координат на їх рівні стабілізації, то таким чином можна за-безпечити квазіоптимальну по швидкодії релейну САК.

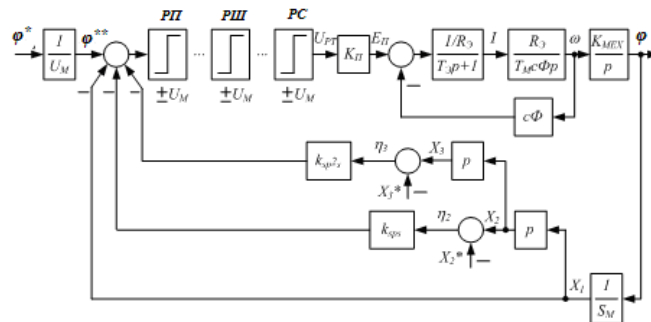

Рисунок 2 – Структурна схема РСПК

Порівняльне дослідження ЛСПК (рисунок 1) і РСПК (рисунок 2) здійснено методом математичного моделювання засобами пакету прикладних програм MATLAB Simulink.

Висновки

Одержані результати показали, що РСПК має перерегулювання по струму – $\sigma_i=10\%$, а ЛСПК $\sigma_i=25\%$, коливальний процес, при збільшенні T_e в 5 разів – перерегулювання по струму в РСПК $\sigma_i=32\%$, а ЛСПК втрачає працездатність. Величина статичної помилки по положенню, в системах, приблизно однакова, але релейна система має більшу швидкодію, кращу якість керування вихідними координатами, більшу швидкодію і володіє інваріантністю по відношенню до параметричних і координатних збурень. РСПК може бути до-сить просто реалізована на основі сучасних засобів мікропроцесорної техніки.

Література:

1. Уткин В.И. Скользящие режимы в задачах оптимизации и управления. - М.: Наука, 1981.-367с.
2. А.В.Садовой, Б.В.Сухинин, Ю.В.Сохина. Системы оптимального управления прецизионными электроприводами./ Под.ред. А.В.Садового.-К.:ИСИМО, 1996.-298с., ил.

ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК СПОСІБ РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ГАЛУЗІ ТУРИЗМ:
МОВНИЙ АСПЕКТ

Лук'янець Г.Г.

к.філол.н., доцент кафедри

іноземних мов професійного спрямування

Національний університет харчових технологій

м. Київ, Україна

У сучасному глобалізованому суспільстві спостерігається ріст міжнародних та міжкультурних взаємозв'язків не лише на рівні особистого спілкування, але й в сферах професійної та бізнес комунікації. Беззаперечною є важливість міжкультурної комунікації для студентів ВНЗ галузі туризм, тобто їх вміння встановлювати й підтримувати зав'язки з представниками різних культур задля побудови успішного комунікативного діалогу та здійснення професійної діяльності.

Вивчення іноземної мови студентами-туристами є одним із ключових засобів розвитку міжкультурної комунікативної компетенції [1], оскільки під час занять студенти мають можливість вивчати культуру країн світу як на мовному (через лінгвістичні явища) та позамовному рівнях (культурологічний, геополітичний, соціологічний аспекти) [2, с. 10].

Мовний аспект міжкультурної комунікативної компетентності виявляється у опануванні студентами граматичним, лексичним та стилістичним матеріалом, який містить закодовані культурні коди та свідчить про історичний, естетичний та культурний розвиток народів. Для прикладу розглянемо культурологічний аспект англійської мови.

Зокрема, на рівні граматичних явищ виявляються суттєві кількісні та якісні відмінності між англійською та українською системами номінації часу: українська мова має три часи у порівнянні з дванадцятьма англійськими, а типова для української категорія доконаного/недоконаного виду в англійській

мові представлена групою перфектних часів. Тому усвідомлення змістової різниці між теперішнім простим та теперішнім завершеним часами є вкрай важливою для студентів, оскільки грамотне використання зазначених часів дозволяє уникнути непорозуміння та чітко висловити свої думки, зробивши наголос на часі чи результаті виконання дії.

На лексичному рівні опанування мовою культурне забарвлення мають слова-барбаризми – лексеми на позначення культурних явищ, соціальних груп, та речей побуту країн світу, напр., *фієста* (обідня перерва у іспаномовних країнах), *джентльмен* – чоловік найнижчого рівня англійської шляхти, нині – вихована людина з гарними манерами), ідіоми – сталі словосполучення, які позначають одне поняття, зміст якого не визначається змістом складових елементів, напр., англ., *red tape* «бюрократія», англ., *green life* «екологічне життя», та сленг – розмовний варіант професійного мовлення, напр., англ., *suppa* – *cup of tea* «чашка чаю», *destin* – *destination* «пункт призначення». Розуміння культурно-забарвленої лексики – це шлях до розуміння іноземців на більш глибокому рівні, побудови тісних взаємовідносин та уникнення незручних чи навіть образливих ситуацій суспільної взаємодії.

В аспекті стилістики мовлення – усного та писемного – диференціація стилів мовлення за сферою спілкування (офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, розмовний, художній стилі) та рівнем формалізованості комунікації (офіційний, пів офіційний, неофіційний стилі) направляє потік мовлення у культурно та соціально прийнятному руслі. Зокрема, використання клішованих фраз ввічливості та непрямих типів запитань у офіційному листуванні сприятиме позитивному розгортанню комунікації з англомовними партнерами, лаконічність повідомлень буде перевагою у спілкуванні з японцями, чіткість викладу та деталізація ключових положень – із німцями.

Отже, вивчення іноземних мов сприяє розвитку міжкультурної комунікативної компетенції студентів вищих навчальних закладів, адже опановуючи граматичні явища, вивчаючи лексичні одиниці та знайомлячись із стилістикою мовлення, студенти водночас отримують інформацію про історичний, соціальний

та культурний аспекти розвитку іншомовного суспільства, що сприяє побудові успішної професійної комунікації з представниками інших культур.

Література:

1. Liddicoat, A.J. & Scarino, A. (2013). Intercultural language Teaching and Learning. Malden, MA: Wiley-Blackwell.
2. Schulz, R.A. (2007). The challenge of assessing cultural understanding in the context of foreign language instruction. *Foreign Language Annals*, 40 (1), 9-26.

УДК 372.888.1

Педагогічні науки

СПОРТИВНИЙ ДИСКУРС: ДОСВІД МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ
КОМУНІКАЦІЇ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ СПОРТИВНОГО
ПРОФІЛЮ

Лук'янець Т.Г.

к.філол.н., доцент кафедри

української та іноземних мов

Національний університет

фізичного виховання і спорту України

м. Київ, Україна

Процеси інтеграції, розширення професійних і культурних зв'язків України з країнами – членами Європейського Союзу, зокрема і в галузі спорту, збільшення інформаційного потоку вимагають від сучасних випускників вищих навчальних закладів спортивного профілю не лише володіти іноземною мовою на рівні не нижче B2 (незалежний користувач) [1], але й використовувати ці знання у рамках їхньої міжнародної комунікації. Одним із пріоритетних напрямів такого спілкування для студентів є сфера спортивної науки, оскільки, закінчуючи університет, вони здобувають перше вчене звання магістра наук, яке передбачає проведення ними наукових досліджень та представлення отриманих результатів у міжнародному полі сучасних наукових досягнень.

Національний університет фізичного виховання і спорту України (НУФВСУ) є провідним вищим навчальним закладом у сфері освіти, що славиться

не тільки спортивними, але і науковими досягненнями своїх студентів, випускників та співробітників. Відтак, розглянемо досвід та перспективи спортивної наукової комунікації на його прикладі.

Відомо, що на основі чинних у НУФВСУ науково-дослідних центрів і шкіл у жовтні 2004 року було створено Науково-дослідний інститут, який є головною спортивною профільною установою держави та здійснює науково-дослідну роботу шляхом співпраці вітчизняних науковців та фахівців з інших держав у сфері фізичної культури і спорту.

Науково-дослідна робота (НДР) університету проводиться безперервно. З 2016 року і до теперішнього часу, зокрема, вона здійснюється відповідно до Плану науково-дослідної роботи НУФВСУ на 2016-2020 роки, затвердженого відповідним наказом від 4 квітня 2016 року. Цей план, розміщений на сайті університету, містить перелік 35 наукових тем, які на даний час розробляються на всіх спеціалізованих профільних і загальних кафедрах нашого навчального закладу. Безперечно, головними виконавцями цієї наукової роботи є науково-педагогічні працівники університету. Однак, це не виключає того факту, що студенти залучаються до цієї роботи з перших років навчання в університеті.

Студенти беруть участь в олімпіадах, конкурсах та науково-практичних конференціях різного рівня, представляючи своє нове бачення розвитку спорту і спортивної науки. Написання курсових, дипломних магістерських робіт під керівництвом висококваліфікованих учених профільних спортивних кафедр дозволяє їм систематизувати вивчений навчальний матеріал, знаходити нові ракурси в досліджених спортивних темах. До того ж, заняття ділової української мови на початку навчання та вдосконалення знань професійно орієнтованої англійської чи німецької мов в магістратурі сприяють розвитку навичок письма наукового стилю, необхідного в оформленні результатів і знахідок їхніх наукових пошуків [3, с. 62]. Іншою перевагою занять з іноземної мови є можливість поповнення іншомовного лексичного запасу спортивною термінологією та навчання роботі з текстами професійного спрямування. Практична спрямованість навчання іноземних мов в університеті [4, с. 143], що передбачає

застосування комунікативного підходу, дає студентам можливість розвивати іншомовну комунікативну компетенцію, долати мовний бар'єр у спілкуванні з представниками інших країн на наукових конференціях, олімпіадах і конкурсах.

Необхідно також відзначити, що Науково-дослідний інститут тісно співпрацює в межах об'єднаних наукових проектів із провідними науковими установами та громадськими фізкультурно-спортивними організаціями України: Національним олімпійським комітетом України, федераціями з видів спорту, Інститутом фізіології ім. О. О. Богомольця НАН України, Інститутом біоорганічної хімії і нафтохімії НАН України, Інститутом експериментальної патології, онкології і радіобіології НАН України, Національним медичним університетом ім. О. О. Богомольця, Київським національним університетом ім. Т. Г. Шевченка, Науковим Центром радіаційної медицини АМН України, Українським науково-дослідним Інститутом харчування тощо. У межах численних науково-практичних проектів та експериментальних досліджень фахівці дотичних галузей мають можливість робити відкриття, які не лише сприяють розвитку спортивної науки, але й сприяють підвищенню спортивних досягнень наших студентів на міжнародній арені.

Результати їхньої роботи розміщені в публікаціях у провідних журналах України та за кордоном [2]. Перелік періодичних видань, представлених у наукометричних базах даних SCOPUS та Web of Science, рекомендованих для опублікування наукових статей здобувачів вчених звань, студентів та інших дослідників з галузі, яка досліджується в університеті, містить списки:

- 1) періодичних видань галузі фізичної культури й спорту, представлених у наукометричній базі даних Web of Science (30 наукових видань європейських країн – Великобританії, Данії, Італії, Нідерландів та ін.);

- 2) періодичних видань галузі фізичної культури й спорту, які містяться у наукометричній базі даних Scopus (40 наукових видань європейських та американських країн);

- 3) рекомендованих українських періодичних видань, які розміщені у наукометричній базі даних Scopus (5 наукових видань у галузях фізіології, лікарської справи, біохімії).

Наявність цього списку праць, вимог до оформлення наукових напрацювань та електронних випусків чи архівів попередніх періодичних видань дозволяє студентам не лише почерпнути інформацію із представлених джерел [5, с. 237], але і працювати над своїми дослідженнями згідно з встановленими міжнародними стандартами.

Таким чином, беручи до уваги вищесказане, можна підсумувати, що в НУФВСУ створені необхідні умови та існують реальні можливості для студентів займатися науковою роботою, розвиваючи сферу спорту в Україні та перетворюючи теоретичні розробки в дійсні практичні звершення.

Література:

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>.

2. Офіційний сайт Національного університету фізичного виховання і спорту України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.unisport.edu.ua/content/Naukovo-doslidniy_Institut

3. Сковронек Б. В. Освітняни про мову і культуру // Науково-публіцистичний журнал-дайджест. – 2002. – № 10 (44). – С. 61-66.

4. Тараненко І. Г. Соціокультурні та політикоєкономічні передумови визначення мови міжнародного спілкування // Науковий вісник кафедри Юнеско КДЛУ. – К.: Видавничий центр КДЛУ, 2000. – № 3В. – 876 с.

5. Karaman, A. C. and Tochon F. V. International student teaching in world language education: Critical criteria for global teacherhood // Critical Inquiry in Language Studies. – 2007. – № 4/2-3. – P. 237-264. <http://dx.doi.org/10.1080/15427580701389714>

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ LEGO В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Павленко Інна Олександрівна

викладач

м. Білгород-Дністровський

В статті висувається питання щодо використання технології Lego в освітньому середовищі Нової української школи.

Ключові слова: безпечне освітнє середовище, Lego, компетентності.

Основне завдання сучасної освіти – створити середовище, що полегшує дитині можливість розкриття власного потенціалу. Це дозволить дитині вільно діяти, пізнаючи це середовище, а через нього і навколишній світ. Нова роль педагога полягає в тому, щоб організувати і обладнати відповідне освітнє середовище та спонукати дитину до пізнання та діяльності.

Методика LEGO сприяє не лише розвитку компетентностей учнів НУШ, а і становленню учителя Нової школи, який прагне відійти від педагогіки однієї правильної відповіді. Цей інструмент надає можливість і простір педагогові змінити роль педагога-виконавця на педагога-дизайнера.

Освітнє середовище LEGO об'єднує в собі спеціально скомпоновані для занять в групі комплекти LEGO, ретельно продуману систему завдань для дітей і чітко сформульовану освітню концепцію.

За допомогою технології LEGO вирішуються завдання освітньої діяльності початкової школи за наступними напрямками:

- Розвиток дрібної моторики рук, стимулюючи в майбутньому загально мовленнєвий розвиток і розумові здібності.
- Навчання правильному і швидкому орієнтуванню в просторі.
- Ознайомлення з математичними поняттями, розв'язування математичних та логічних задач.
- Розширення уявлень про навколишній світ, архітектуру, транспорт, ландшафт.

- Розвиток уваги, пам'яті, творчого мислення.
- Формування навички діалогічного мовлення, розширення словникового запасу.
- Вміння працювати у групі, спілкуватися, бути толерантними один до одного.
- Створення атмосфери змагання [5; 78]

«Шість цеглинок»- це практичний інструмент та дієвий засіб, який дає змогу реалізувати ігрові та діяльнісні методи навчання у початковій школі.

Шість цеглинок- це ігри-завдання із набором з шести цеглинок LEGO певних кольорів (червоного, помаранчевого, жовтого, зеленого, блакитного та синього кольорів). Для роботи за цією методикою кожен учень та педагог повинні мати індивідуальний набір шести цеглинок.

Кожна гра-завдання- це цілий комплекс не лише для розвитку мислення, мовлення, уваги, а й механізм розвитку оперативної пам'яті, самоконтролю та ментальної (когнітивної) гнучкості, що вкрай необхідні для навчання у школі та протягом життя [7; 22]

Окрім цього, використання даної методики спрямоване на розвиток важливих соціальних умінь і навичок, а саме, здатність співпрацювати у команді, співпереживати за результат товариша, команди, вміння вчитись у своїх однолітків, дослухаючись до їхніх ідей та пропозицій, вміння розподіляти ролі та обов'язки, вміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення, вміння генерувати ідеї та здатність їх логічно обгрунтовувати.

Ігри-завдання з шістьма цеглинками мають певні особливості:

- Завдання спрямовані одночасно на розвиток декількох умінь. Починатися одне і те ж завдання може з розвитку математичних, а от завершуватися розвитком мовленнєвих умінь.

- Будь-яке завдання можна адаптувати відповідно до віку, умінь та потреб конкретного учня (наприклад, змінивши кількість цеглинок чи час, відведений на виконання завдання).

- Кожне завдання надає можливість учневі вправлятися у виконанні того самого завдання знову і знову і в такий спосіб набувати впевненості у своїх силах.

- Завдання передбачають можливість відкритого закінчення, коли учень може запропонувати кілька варіантів виконання і кожен з них буде вірним. Головне - дати можливість учневі пояснити своє бачення.

Завдання із шістьма цеглинками може інтегруватися у будь-який вид діяльності та форму роботи, оскільки даний інструмент носить міждисциплінований характер [5; 67]

Дана методика покликана сприяти не лише розвитку компетентностей учнів початкової школи, а і становленню педагога нової школи, який прагне відійти від педагогіки однієї правильної відповіді. Цей інструмент надає можливість і простір педагогові змінити роль педагога-виконавця на педагога-дизайнера.

Організуючи заняття з використанням LEGO передусім доречно пам'ятати, що вони мають приносити дитині радість, проходити в спокійній емоційно сприятливій атмосфері без страху оцінювання. Учні повинні мати можливість самостійно виконувати завдання. Не варто відповідати за дитину на питання, слід усіляко підштовхувати її до знаходження відповіді. Для цього потрібно використовувати приклади, навідні запитання, уточнення, звертатися до життєвого досвіду дитини. Велике значення в іграх-вправах з LEGO має текст. Він повинен бути веселим, доступним для розуміння дітей, відповідним їхньому віку[4; 65]

Спочатку необхідно дати дітям можливість ознайомитися з деталями конструктора шляхом виконання простих, недовготривалих завдань. Акцентують увагу на кількості штирів, називають цеглинку за їхньою кількістю (цеглинка 2×2 , цеглинка 2×4). Такий підготовчий етап навчить дітей швидко знаходити необхідну деталь за вказівкою дорослого.

Коли діти навчаться вправлятися з цеглинками, можна переходити до складніших індивідуальних та групових завдань. Завдання урізноманітнюють, ускладнюють, створюють простір для творчого пошуку.

Педагог під час організації занять з LEGO — партнер дитини, який підтримує, надихає, за потреби допомагає їй віднайти відповідь на питання. Він

мотивує дитину бути самостійною, спонукає до дій у різні засоби, зокрема власним прикладом, адже дитина вчиться наслідувати дорослого. Упродовж усього заняття педагог знаходиться поруч з дитиною, ставить їй запитання, цікавиться успіхами, звертає увагу на розв'язання певних задач. Так відбувається взаємодія дорослого з дитиною, створюється довірлива атмосфера, яка сприяє розв'язанню проблемних завдань, формуванню вміння слухати і чути дорослих та однолітків, розвитку мовлення, уміння висловлювати свої думки та з повагою ставитися до думок оточуючих.

Як підтримати дитину?

- Мотивувати самостійно виконувати завдання.
- Допомогти, якщо дитина не вірить у свої сили або звертається по допомогу. (Але пам'ятаємо, що не варто виконувати завдання за дитину!)
- Заохочувати, надаючи корисні поради та ідеї підбадьорливим тоном.

Спостерігати за діями дитини, цікавитися процесом, ставити відкриті питання, щоб спонукати мовленнєву діяльність (Відкриті питання — такі, на які не можна дати односкладної[7; 22]

Використання LEGO на уроках у початковій школі – це корисний і важливий елемент навчального процесу. Працюючи з LEGO, діти розвивають просторову уяву. Добре організована робота з конструктором LEGO має великий потенціал: допомагає виробляти певні якості - посидючість, взаємоповагу, акуратність, терпіння, розвиває креативне мислення. Діти вчаться домовлятися, відстоювати власну думку, поважати думку інших, доповнювати один одного, шукаючи спільні рішення, висувати ідеї, творчо мислити, експериментувати.

Література:

1. Концепція нової української школи документ МОН 2016. - с.34
2. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібик Н. М. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. — 206 с.
3. Комарова Л.Г. Будуємо з LEGO / Л.Г. Комарова. – М., 2011. – 88 с.
4. Лусс Т.В. Формування навичок конструктивно-ігрової діяльності у дітей за допомогою ЛЕГО / Т.В. Лусс. – М., 2013. – 96 с.

5.Максаєва Ю.А. Легоконструювання як фактор розвитку обдарованості]/ Ю. А. Максаєва // Початкова школа плюс . – 2012. – № 9. – С. 66-69.

5. Максаєва Ю.А. Інтеграція легоконструювання в освітню діяльність / Ю. Максаєва // Дошкільне виховання. – 2012. – № 8. – С. 104-108.

6. Міхеєва О.В. LEGO: середовище, іграшка, інструмент / О.В. Міхеєва, П.А. Якушкін // Інформатика і освіта. – 2016. – № 6. – С. 54-56.

7. Міхеєва О.В. Набори LEGO в освіті, або LEGO + педагогіка = LEGO ДАСТА / О.В. Міхеєва, П.А. Якушкін //Інформатика і освіта. – 2016. – N 3. – С.137-140.

УДК 371

Педагогічні науки

ПОЗНАВЧАЛЬНА ВИХОВНА РОБОТА – ДІЄВА СКЛАДОВА
НАВЧАЛЬНО - ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Паньків Б. І.

студент групи ІІІ – 31Б,

Дрогобицький державний педагогічний університет

імені Івана Франка

Науковий керівник: Паньків І. С.,

вчитель історії та громадянської освіти

вчитель вищої категорії

Дрогобицький ліцей

м. Дрогобич Львівської області

У законі України «Про освіту» йдеться про позашкільне виховання як невід’ємну частину системи освіти й спрямовується вона на розвиток здібностей і талантів учнівської молоді, задоволення її інтересів і духовних запитів.

Сутність позаурочної освіти та виховання як складової частини системи освіти України визначають специфічні умови її функціонування, а саме: диференційованість, динамічність, гнучкість, мобільність варіативність, доступність тощо[2]

Позаурочна робота передбачає самостійний вибір і використання її суб’єктами доступних для сприйняття різноманітних форм і методів роботи.

Виховна робота в ліцеї базується на історично обумовлених традиціях

виховання особистості, суспільних та родинних цінностях, ідеалах і реалізується в позаурочний час у спільній роботі педагогічного та учнівського колективу школи.

Головна мета статті з'ясувати створення умов для творчого інтелектуального, духовного та фізичного розвитку ліцеїстів у вільний від навчання час, підготовка підлітків до життя в умовах переходу до ринкової економіки, задоволення їх потреб шляхом залучення до науково-експериментальної та дослідницької діяльності, показати найважливіші віхи поза навчальної діяльності ліцеїстів.

Мета позаурочної виховної роботи - поглиблення й розширення знань, формування практичних навиків і світоглядних переконань. Цілеспрямована позаурочна діяльність сприяє виробленню звичок поведінки, що відповідають нормам загальнолюдської культури і моралі. [3]

Основними завданнями позаурочної роботи є:

- формування суспільно-громадського досвіду особистості;
- розвиток, стимулювання та реалізація її духовного і творчого потенціалу;
- створення системи пошуку, розвитку і підтримки юних талантів для формування творчої та наукової еліти у різних галузях суспільного життя;
- залучення до особистісно-значущих соціокультурних цінностей, потреба у яких не забезпечується системою базової освіти;
- задоволення потреб особистості у професійному самовизначенні;
- забезпечення соціально-педагогічного захисту неповнолітніх та організація їх дозвілля;
- розвиток психофізичних ресурсів, зміцнення здоров'я, підтримка високої працездатності протягом всього періоду навчання;
- виховання вольових якостей, формування активної життєвої позиції, здорового способу життя засобами фізичної культури та спорту. [3]

З досвіду впровадження. У Дрогобицькому ліцеї діє система національного виховання учнів. Основною її метою є формування національної свідомості учнів, психолого-педагогічної готовності до здобуття вчительської спеціальності, всебічний розвиток духовності.

В основу виховання покладено принципи: демократизації, гуманітаризації ,самореалізації особистості, права на вибір.

Позанавчальна робота в Дрогобицькому ліцеї спрямована на поглиблення знань та умінь ліцеїстів, розвиток самостійності, індивідуальних здібностей та нахилів, а також задоволення їхніх інтересів і забезпечення розумного відпочинку.

До комплексу позанавчальних заходів входить:

а) робота спортивних секцій; б) робота гуртків; в) масова робота; г) індивідуальна робота.

Система гуртків ліцею покликана допомагати формувати в ліцеїста навички майбутньої педагогічної роботи, щоб в перспективі вони могли проводити відповідну роботу в школах. З цією метою організовано роботу наступних гуртків та клубів: вокального, хорового, етикету, туристично - краєзнавчого, художньо-драматичного. комп'ютерної мозаїки, журналістики. Учень сам обирає гурток чи клуб, а також час і день занять.

Форми проведення занять у гуртках, клубах та секціях спрямовані на те, щоб активізувати роботу ліцеїстів, зробити головним учасником навчально - виховного процесу не учителя, а учня. Ліцеїст сам приходить на заняття і розпочинає працювати, а функції керівника зводяться до консультацій та індивідуальної роботи. Керівник гуртка стежить також за дотриманням правил техніки безпеки.

Щоб активніше залучати учнів до участі в позанавчальній діяльності, у ліцеї працює рейтингова система його оцінювання.

Робота кожного ліцеїста в секціях, клубах, гуртках, його участь у касових заходах оцінюється відповідною кількістю балів, які вносяться а рейтинг і впливають на сумарну кількість балів.

У ліцеї розроблено «Додаток до атестата про середню освіту», в якому вказується *динаміка* розвитку вмінь та навичок учнів, здобутих у гуртках, виконані творчі завдання.

У ліцеї функціонує Конституція ліцею. Законодавча влада здійснюється парламентом ліцею, який *складається* з 8 чоловік. Виконавчу владу представляє

президент. Уряд складається з міністра культури, міністра освіти, міністра внутрішніх справ. Судова влада представляється Радою справедливих, яка створена з метою захисту прав громади ліцею, забезпечення дії Конституції та законів. Щоквартально функціонує Рада справедливих щодо профілактики правопорушень.

Важливий аспект виховної роботи - це проведення педагогічної практики. Мета її навчити орієнтуватися на місцевості, вивчити найвідоміші краєзнавчі місця краю, розвивати навички туристичної роботи, покращити знання іноземної мови тощо. Практика проходить за предметами: туризм, краєзнавство, лікарські рослини, заняття з іноземної мови.

Масова робота у ліцеї проходить згідно з планом національного виховання на весь період навчання, планами вихователів та класних керівників. Вона включає в себе проведення загальноосвітніх свят, вечорів відпочинку, лекцій, зустрічі з цікавими людьми та ні. Щорічно проходять традиційні свята: День Знань, посвячення у ліцеїсти, День учителя, Андріївські вечори, Новий рік, Шевченківські дні, батьківський день, свято Останнього дзвоника, конкурс «Красуня ліцею» тощо.

Вечори відпочинку в ліцеї мають певне пізнавально-естетичне спрямування («Осінній бал», Вечір вальсу, «Кохання з першого погляду» «Що? Де? Коли?» та ін.)

Моральне обличчя ліцеїстів визначає «Кодекс учня», який розроблений і діє у ліцеї з дня його заснування. Ліцеїсти мають свій гімн і емблему, авторами яких є учні Наталя Хмеляк, Степан Угрин та Леся Наконечна. Така система роботи покликана формувати в учнів почуття гордості за свою школу, допомагати їм усвідомлювати свою високу місію в майбутньому.

Частими в ліцеї є зустрічі з відомими в Дрогобичі та за його межами людьми: поетами, авторами науково-популярних праць та ін.

Кожного року ліцеїсти здійснюють мандрівки до музею Івана Франка в селі Нагуєвичі, в село Угринів - на батьківщину Степана Бандери та в місто Київ, де ознайомлюються з історичними, культурними та духовними пам'ятками столиці України.

Важливе місце займає індивідуальна робота учнів. Для її активізації та з метою більш раціонального використання вільного часу кожен вихователь надає їм потрібну допомогу. У процесі роботи вихователі ведуть зошит вивчення об'єктивних даних.

Виховна робота – це є творчість педагога. Успіх її залежить від педагогічної майстерності вчителя, від знання ним індивідуальних особливостей своїх вихованців, від виховних і педагогічних завдань колективу.

Успішність організації виховного процесу з класним колективом залежить щонайперше від добре продуманого планування виховної роботи вчителем. Проте планування виховної роботи – це не лише складання сітки виховних заходів (як розуміється деякими вчителями). Це набагато ширша, об'ємна робота по всесторонньому вивченню вихованців, їх інтересів, поглядів, стосунків в сім'ях та серед однолітків. [4, 76]

Система позанавчальної роботи допомагає ліцеїстам успішно вчитися, виробляє в них навички до праці, самодисципліну, розвиває ініціативу, сприяє моральному, розумовому, фізичному та естетичному вихованню, задовольняє їхні культурні запити і спрямовує діяльність в руслі майбутньої професії.

Література:

1. Дрогобицький педагогічний ліцей // Літопис 2016-2017 н. р. – Дрогобич, 17 – 140 с.
2. Коберник О.М. Управління виховним процесом у загальноосвітньому навчальному закладі : Монографія. – К. : Наук. світ, 2003. – 230 с
3. Ковтун І. О. Виховна робота у позаурочний час // Всеосвіта. Бібліотека, - 2018.
4. Петриченко Л. О. Форми та технологія організації позакласної виховної роботи з учнями // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія : Педагогіка та психологія. - 2015. - Вип. 1. - С. 76
5. Сорока Г. І. Виховна система класу: Методичні рекомендації / – Х. : Світ дитинства, 2004. – 128 с.
6. Школа класного керівника / Упоряд. М. Голубенко. – К. : Шкіл. світ, 2005. – 128 с

ПРАКТИКА РОЗГЛЯДУ СУДАМИ СПОРІВ ПРО ЗАВДАТОК

Подорван О.О.,

курсант 4 курсу 2 групи

Інститут підготовки юридичних кадрів для СБУ

Національний юридичний університет

імені Ярослава Мудрого

м. Харків, Україна

Спир між суб'єктами цивільних правовідносин виникає постійно. Це свідчить про наявні нерегульовані прогалини в законодавстві та про складність сприйняття відповідної норми права звичайними громадянами, що не мають юридичної освіти.

Завдаток не раз ставав предметом розгляду судів різних інстанцій, тому вважаю за необхідне розглянути декілька правових позицій з цього приводу.

Досить поширеними в судовій практиці є спори зі стягнення грошової суми, переданої стороною для забезпечення виконання договору. Позивачі не завжди вірно визначають характер спірних правовідносин та вимагають повернення грошових сум, які є не завдатком, а авансом. На відміну від завдатку, аванс - це спосіб платежу. Він не виконує забезпечувальної функції, а лише реалізує функцію попередньої оплати. Таким чином, при застосуванні авансу, у кредитора може виникнути обов'язок його повернення у подвійному розмірі.

Частими є випадки звернення до суду з позовами про повернення грошових коштів, які передавались як завдаток для забезпечення виконання договору, але договір в подальшому укладено не було. При розгляді таких справ суди керуються позицією ВСУ, викладеною у постанові від 13.02.2013 у справі № 6-176цс12.

Верховним Судом України зазначено, що внесення завдатку як способу забезпечення виконання зобов'язання може мати місце лише в разі наявності зобов'язання. Якщо договору, який за своєю формою та змістом відповідав би вимогам закону, між сторонами укладено не було, а сторони лише домовилися

укласти такий договір в майбутньому, передана грошова сума є авансом, який підлягає поверненню. Поверненню підлягає й аванс, отриманий за попереднім договором [3].

У Постанові від 13.06.2018 р. у справі № 639/3833/15-ц ВС вказав на те, що, якщо не буде встановлено, що сума, сплачена в рахунок належних із боржника платежів, є завдатком, вона вважатиметься авансом.

Також наявні висновки, що, якщо певна сума сплачується до укладання основного договору, то ця сума є авансом (постанова ВС від 08.02.2018 р. № 910/11491/17 [8], постанова ВГСУ від 23.06.2010 р. у справі № 10/307-09 [9]).

Ознакою завдатку є те, що він слугує доказом укладення договору, на забезпечення якого його видано, одночасно є способом платежу та способом забезпечення виконання зобов'язання (рішення ВСУ від 15.04.2009 р. № 6-15883св08 [10], постанова ВС від 13.06.2018 р. у справі № 639/3833/15-ц [7]).

У разі порушення умов договору покупцем завдаток залишається в продавця.

Існує досить цікава постанова Київського Апеляційного Суду від 28.02.2019р. [11]. У цьому судовому засіданні позивач та відповідач спорили з приводу факту домовленості на укладення договору купівлі-продажу та «втрати завдатку» з вини продавця, який відмовився від подальшого укладення договору та вирішив не повертати завдаток. Суд задовольнив своїм рішенням вимоги позивачки щодо повернення завдатку.

Також є рішення Суворовського районного суду м. Одеси від 21 березня 2020р. Позовні вимоги обґрунтовані тим, що 25 березня 2018р. між позивачем та відповідачем був укладений договір за умовами якого ОСОБА_2 отримала від ОСОБА_1 900 тис. дол. США, як передплату за належне їй нерухоме майно, яке вона зобов'язалась передати у власність, шляхом оформлення права власності в розмірі S частки від належного їй нерухомого майна. Втім, як зазначає позивач, ОСОБА_2 ухиляється від виконання договору та отримані грошові кошти не повертає, що стало підставою для звернення до суду. Дані обставини стали підставою для звернення до суду. Оскільки договору, який би

за своєю формою та змістом відповідав вимогам законодавства між ОСОБА_2 та ОСОБА_1 укладено не було, а вони лише домовилися укласти такі договори у майбутньому, то передана однією зі сторін грошова сума є авансом, яка підлягає поверненню.

Викладене узгоджується з правовим висновком Верховного Суду України, викладеним у постанові від 13 лютого 2013 року у справі № 6-176цс12.

Таким чином, внесення завдатку, як способу виконання зобов'язання може мати місце лише в разі наявності зобов'язання, яке повинно було виникати на підставі договору купівлі-продажу нерухомого майна, який за своєю формою та змістом відповідно до вимог закону між сторонами укладений не був. В даному випадку сторони договору домовилися на укладання дійсного зобов'язання про передачу нерухомого майна в майбутньому. Отже, сплачена ОСОБА_1 сума грошових коштів в розмірі 900 тис. дол. США є авансом, яка підлягає обов'язковому поверненню позивачу, згідно вимог ст.570 ЦК України (правова позиція викладена у постанові ВСУ № 6-176цс12).

Отже, слід наголосити, що у проаналізованій практиці суд підтримував одну позицію. З огляду на кількість однорідних рішень виникає питання, чому така кількість висновків не береться до уваги судами нижчої інстанції, але для того і робиться узагальнення судової практики, щоб в подальшому уникнути подібних ситуацій.

Література:

1.Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435 – IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> .

2.Постанова ВСУ від 13.02.2013 у справі № 6-176цс12. URL: https://zib.com.ua/ua/15834-postanova_verhovnogo_sudu_ukraini_vid_13022013_6-176cs12_tek.html .

3.Ухвала ВССУ від 28.12.2016 у справі № 756/3706/14-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63805213> .

4.Постанова ВС від 13.06.2018 р. у справі № 639/3833/15-ц. URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/ib/9053/126595>.

5.Постанова ВС від 08.02.2018 р. № 910/11491/17. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/72124299>.

6.Постанова ВГСУ від 23.06.2010 р. у справі № 10/307-09. URL: http://arbitr.gov.ua/docs/28_2856855.html.

7.Рішення ВСУ від 15.04.2009 р. № 6-15883св08. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/VS090150.html .

8.Постанова ВСУ від 25.09.2013 р. у справі № 461/5297/16-ц. URL: <http://www.uk-legal.od.ua/vs-avans-chi-zavdatok-v-chomu-riznicya-an/> .

9.Постанова Київського Апеляційного Суду від 28.02.2019р. у справі № 754/13965/14-ц. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/80201738>.

УДК 004

Інформаційні технології

ОСНОВНІ СТЕГANOГРАФІЧНІ МЕТОДИ ЗАХИСТУ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Полусин О. Б.

аспірант кафедри комп'ютерних наук

та інформаційних технологій

Української академії друкарства

м. Львів, Україна

Для захисту конфіденційної інформації, зокрема інформації мультимедіа, у сучасному технологічному світі використовують сучасні стеганографічні і криптографічні методи.

В даний час методи комп'ютерної стеганографії розвиваються за двома основними напрямками [1]:

- використання спеціальних властивостей цифрових форматів;
- надмірність цифрової інформації у файлах-контейнерах (аудіо і візуальна надмірність інформації);

Сучасні стеганографічні методи базуються на основах видозміни (у незначній мірі) контейнера, без втрати його функціональності і відсутності можливості у людини, розпізнати наявність прихованої інформації чи

модифікації у контейнерами органами чуття.

Найпростішим методом стеганографічного захисту інформації, це використання надлишкової писемної мови чи різних форматів тексту. На сьогодні існують основні три методи, що використовуються: методи довільних інтервалів, синтаксичні і семантичні методи.

Метод довільного інтервалу досить старий і на сьогодні його можна використовувати лише у цьому випадку, коли навіть ніхто не здогадується про існування такого методу. Основою у даного метода це кількість пропусків між реченнями, словами чи у кінці рядків. На превеликий жаль, у даного метода досить багато недоліків, до яких можна віднести необхідність у контейнері великого формату, залежність від вмісту контейнера, автоматичне додавання текстовими редакторами пропусків і відсутня можливість використання методу у друкованому варіанті.

Синтаксичні і семантичні методи подібні між собою оскільки використовують метод заміни. Синтаксичний здійснює заміну стилю і структури тексту, проте семантичний метод дозволяє здійснити заміну слів синонімами. Наприклад, використання у реченні «й» та «і» кодується як 0 та 1 відповідно. У результаті використанні «й» (білий, чорний й жовтий) отримуємо 0, в іншому випадку (білий, чорний і жовтий) – 1. Використання семантичного методи потребує знань в області синонімів, адже знаючи всього декілька значень, передати необхідне повідомлення стає не можливим.

Отже, до недоліків можна віднести зниження сенсу і сприйняття тексту, а також затрата великої кількості часу для створення адекватного контейнера.

Найбільш популярним контейнером для захисту і передачі прихованої інформації вважаються нерухомі зображення. Переваги і причини у використанні такого контейнера є досить вагомими, розповсюдження у глобальній мережі Інтернет мультимедійних файлів, що потребують захисту, достатньо великий розмір контейнера, що дозволяє вмістити велику кількість інформації, яку необхідно приховати, низька ймовірність виявлення органами відчуттів прихованої інформації, висока якість опрацювання цифрових даних.

До таких методів можна віднести, метод найменш значущих біт, який дозволяє запис прихованої інформації в область контейнера, яка не несе вагомого значення для передачі інформації контейнера. Недоліком вважається низька стійкість до викривлень контейнера, а також активних і пасивних атак злоумисника.

Метод псевдовипадкового інтервалу і псевдовипадкової перестановки, єдина перевага перед іншими методами це генерація псевдовипадкового алгоритму який здійснює приховування інформації у контейнері.

Палітра заміни кольорів дозволяє здійснити передачу великої кількості інформації, в результаті створення таблиці відношень певного індекса до вектора певного кольору. Необхідність створення таблиці для кожного контейнера і приховування інформації можна вважати вагомим недоліком.

Усі вище наведені методи захисту мультимедійних даних не можливо вважати якісними через низьку стійкість до спотворень шляхом конвертування, компресії або часткового чи повного руйнування. Тому на заміну винайшли більш якісний метод вейвлет та дискретно-конусне (ДКП) перетворення. Це пояснюється широким їх розповсюдженням у технологіях компресії цифрових зображень.

ДКП в цифровій обробці зображень використовується в такому вигляді:

$$\Omega(u, v) = \frac{\zeta(u) \cdot \zeta(v)}{\sqrt{2N}} \cdot \sum_{x=0}^{N-1} \sum_{y=0}^{N-1} C(x, y) \cdot \cos\left[\frac{\pi \cdot u \cdot (2x+1)}{2N}\right] \cdot \cos\left[\frac{\pi \cdot v \cdot (2y+1)}{2N}\right]; \quad (1)$$

$$\Omega(u, v) = \frac{\zeta(u) \cdot \zeta(v)}{\sqrt{2N}} \cdot \sum_{x=0}^{N-1} \sum_{y=0}^{N-1} C(x, y) \cdot \cos\left[\frac{\pi \cdot u \cdot (2x+1)}{2N}\right] \cdot \cos\left[\frac{\pi \cdot v \cdot (2y+1)}{2N}\right], \quad (2)$$

де $C(x, y)$ та $S(x, y)$ - елементи оригінального та відновленого зображення розміром $N \times N$; x, y – просторові координати пікселів зображення; $\Omega(u, v)$ – масив коефіцієнтів ДКП; u, v – координати у частотній області; $\zeta(u) = 1/2$, якщо $u = 0$, та $\zeta(u) = 1$, якщо $u > 0$.

Метод відносної заміни величини коефіцієнтів ДКП розбиває контейнер на блоки 8x8 пікселів і в результаті із застосуванням ДКП отримуємо матрицю коефіцієнтів, кожен блок якої відповідає за кодування одного біту даних.

Метод Бенгама-Мемона-Ео-Юнга являється аналогом попереднього, однак відміною рисою являється приховування інформації лише у певних блоках матриці. Наступний метод Фрідріх, являється комбінацією попередніх двох результатом якого може бути досить стійка і якісна стеганографічна система. Менш популярним контейнером для приховування і захисту інформації являється аудіосигнали. Одна із переваг, значно більший об'єм надлишкової інформації у порівнянні із попередніми контейнерами.

Як і у зображенні найпопулярнішим методом у прихованні інформації у аудіосигналі виявився метод найменш значущих біт (у часовій області). Серед переваг і недоліків даний метод нічим не відрізняється від методу, що застосовується для зображень.

Ідеєю фазового кодування являється заміна звукового елемента на певну опорну фазу, властивість зміни якої і дозволяє розпізнати приховану інформацію. Даний метод найбільш ефективний у разі малої модифікації початкової фази сигналу.

Метод розширення спектра (у часовій області) аналогічний як у методі, що застосовується у зображеннях.

Найважчий і найбільш затратний метод із застосуванням ехо-сигналу. У даному методі використовується зміну параметрів ехо-сигналу: початкову амплітуду, швидкість затухання та зсув. Найважче у реалізації це визначення значення зсуву, що значно залежить від якості початкового контейнера і від користувача.

Найбільшим за об'ємом контейнером на даний момент являються відеофайли, однак на сьогодні стеганографічні методи захисту і передачі інформації не часто використовуються у поєднанні із такого типу файлами, оскільки відеофайл це поєднання із динамічних послідовно плинучих у часі зображень та звукового сигналу, який послідовно змінюється у моменти часу.

Найбільш придатними форматами файлів обирають MPEG – 2, MPEG– 4 та AVI.

На даному етапі розвитку, на жаль немає методу, що дозволяє використовувати відеофайл як контейнер в цілому, а використовують лише зображення або аудіо доріжку. Приховування інформації і її захист у відеофайлах забезпечуються трьома стеганографічними методами.

Перший метод дозволяє приховувати інформації і забезпечує її збереження при фільтруванні, зашумленні чи дискретизації і називається він методом вбудовування на рівні коефіцієнтів. Інформація яку потрібно приховати, а саме її біти, вбудовуються у коефіцієнти ДКП. Основним недоліком даного методу супроводжується появою і накопичення великої кількості зсувів і помилок при використанні алгоритму стиснення. Для покращення результатів використовується певний спеціальний сигнал, що являється ще одним недоліком даного методу.

Простим у реалізації виявився метод вбудовування інформації на рівні бітової площини через високі пропускні можливості і легкі обчислення при використанні методу. Проте прихована інформація за допомогою даного методу стає легко доступною для маніпуляцій і в подальшому для видалення.

Вбудовування інформації за рахунок енергетичної різниці між коефіцієнтами має ряд переваг, однією із яких це можливість застосування даного методу до великої кількості форматів відеофайлів. Інформація у даному методів вбудовується шляхом видалення декількох коефіцієнтів ДКП [2].

Отже, можна зробити висновок, що сьогодні стеганографічними методами, здійснюється захист мультимедійних та інших даних у різноманітних форматах зберігання та передачі даних.

Література:

1. Antonini M., Barlaud M., Mathieu P., Daubechies I. Image Coding Using Wavelettransform // IEEE Transactions On Image Processing, 1992. – Vol. 1, № 2. – P. 205-220.

2. Моденова О.В. Стеганография и стегоанализ в видеофайлах //Прикладная дискретная математика. Приложение. 2010. №. 3.

СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ НАФТОХІМІЧНОЇ ГАЛУЗІ

*Сухарєв І.І.,**студент**механіко-економічного відділення**ЛПТК м. Лисичанськ, Україна*

Основною проблемою нафтопереробної галузі України є наявність морально і фізично застарілих підприємств, які не в змозі забезпечити глибоку переробку сировини і виробництво високоякісного моторного палива. Низька конкурентоспроможність, залежність від імпорту нафти; низький рівень попиту це все призвело до закриття НПЗ-гігантів. Вище наведені фактори, підштовхнули до розвитку та будівництва міні-НПЗ.

Перевагами міні-НПЗ є: швидкий строк будування; підвищений контроль якості; зменшене використання енергії, кап. затрат; існування можливостей автоматизації всього виробничого процесу; повна відповідність нормативам пожежної безпеки і охорони праці.

Тому дослідницько-конструкторськими підприємствами розробляються обладнання для міні-НПЗ, наприклад, ректифікаційна колона «МАСД-5», яка призначена для розділення нафти, відпрацьованих нафтопродуктів, котельного і пічного палива, мазуту на фракції відповідно до їх температур кипіння; є насадковою з точним регулюванням температури за секціями.

Таблиця 1 - Основні технічні характеристики колони «МАСД-5»

Продуктивність колонн по сировині		5 т/доб
Тиск		До 13,3 Па
Температура	Робоча	350° С
	Розрахункова	400° С
Габаритні розміри колони	Висота	5000 мм
	Діаметр	600 мм
	Об'єм	1,3 м ³
Маса колони в робочому стані		6000 кг

Сьогодні обсяги існуючих внутрішніх і залучених інвестицій недостатні і не забезпечують навіть критичні об'єми інвестування відновлювальних процесів в більшості секторів. Для накопичування внутрішніх інвестицій необхідно знизити податковий тиск, активізувати амортизаційні накопичення і забезпечити їх цільове використання.

Література:

1. Гочаров Ю., і др. Про формування промислової політики // Економіка України № 3 1999 р. - 31с.
2. Нафтопереробна промисловість України: стан і перспективи // Економіка України №7, 2000р.- 20с.
3. // Проблеми хімії №1 -6 за 2001 р.
4. Регламент

УДК81

Філологічні науки

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК УМОВА ФАХОВОГО
ЗРОСТАННЯ ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА

*Слюсаренко Г.М.,
вчитель-методист,
вчитель зарубіжної літератури
Сколівська академічна гімназія
м.Сколе, Львівська обл., Україна*

«Будьте самі шукачами, дослідниками.

Не буде вогника у вас –
вам ніколи не запалити його в інших»

В. Сухомлинський

Із впровадженням нового Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти стало нагальним питання пошуків нових форм та методів роботи для оптимізації навчально-виховного процесу.

Запровадження в навчальний процес сучасних інформаційних технологій, зокрема, комп'ютерно-орієнтованих і телекомунікаційних, відкриває нові шляхи для активізації творчих, пошукових, особистісно орієнтованих форм навчання. Будь-яка педагогічна технологія – це інформаційна технологія. Інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) – це набір технологічних засобів і ресурсів, таких як комп'ютери (включаючи ноутбуки), мобільні телефони, калькулятори, цифрові камери, електронні дошки, інше комп'ютерне обладнання, програмне забезпечення (зокрема, програми для презентацій, текстові процесори й електронні таблиці) та Інтернет. Поняття «комп'ютер», «технології» й «ІКТ» у цьому опитуванні є взаємозамінними. [1, с.90].

Я вважаю, що використання ІКТ на уроках зарубіжної літератури (а саме використання комп'ютерного обладнання, програмного забезпечення) – вимога часу. Звичайно, комп'ютер не повинен замінювати живого слова, адже слід пам'ятати, постійним компонентом у процесі літературної освіти школярів залишається літературний текст та діалог, організований учителем: художній текст – читач, читач – автор, художній текст – автор – читач. Та саме використання ІКТ дає змогу зробити урок літератури значно ефективнішим. За останні роки комп'ютер став надійним помічником на уроці. Створено багато презентацій для їх супроводу. Вони різні за призначенням. Є презентації, які висвітлюють життєвий і творчий шлях письменників, добу, в якій вони творили, їх погляди. Після їх демонстрації учні мають змогу зробити самостійні висновки про письменника як особистість. Ці презентації значно полегшують роботу вчителя та учня на уроці. Є презентації інформаційного змісту, творчі, етичного спрямування тощо. Окрім цього комп'ютер в урочній діяльності можна використовувати на всіх етапах навчання: під час пояснення нового навчального матеріалу, закріплення, повторення, контролю знань, умінь, навичок. [2, с.172].

Урок зарубіжної літератури – це співтворчість вчителя й учня, діяльність яких ґрунтується на взаємодії й діалозі. Література, як жоден інший навчальний предмет, формує критичне мислення, вміння аналізу та інтерпретації, навички роботи з інформацією. Тому вважаю, що справжня суть роботи з розвитку творчої

особистості учня полягає в організації життя дитини, де однією з важливих функцій є стимулювання позитивної мотивації кожного учня до навчання. Створення ситуації успіху, сприятливих умов для повноцінної діяльності кожної дитини – основна мета вчителя, що є підґрунтям інноваційних технологій навчання.

Слід зазначити, що до методів і способів стимулювання творчої активності можна зарахувати такі: чітке визначення мети і кінцевих результатів роботи, способів її оцінювання; створення сприятливої атмосфери спілкування; збагачення педагогічного середовища новими враженнями та судженнями; забезпечення творчого і перспективного характеру діяльності; спонукування до генерування оригінальних ідей; залучення учнів у процес планування поточних завдань до творчого об'єднання; повага, довіра до себе та інших, визнання досягнутих результатів; право самостійно приймати рішення; – практична спрямованість навчання; моделювання життєвих ситуацій, рольові ігри, спільне розв'язання проблем.

Як же навчити дитину творити? Як розвинути таланти, що закладені природою у кожній людині? Насамперед, потрібно розглядати учня не як сукупність зовнішніх впливів, а як цілісну, активну, діяльну істоту. Учень – не об'єкт, а творець свого власного «Я».

Безперечно, щоб щось створити, потрібно мати певну кількість знань. Знання – фундамент творчості. Перший етап творчої діяльності – осмислення теоретичного матеріалу. Розглянемо весь процес творчості поетапно (на такому прикладі: дев'ятикласники осмислили теоретичний матеріал із літератури епохи класицизму – перший етап; даю їм завдання: окреслити, використовуючи прислів'я, фразеологізми, основні ідеї твору Ж. Б. Мольєра «Міщанин-шляхтич». Виникає ідея – написати твір-мініатюру з використанням цих висловів – це другий етап. На третьому етапі відбувається деталізація, конкретизація ідеї – обираємо тему висловлювання, складаємо план твору. Нарешті, практичне виконання задуму – четвертий етап. І як результат – цікавий твір.

Щоб стимулювати творчу активність школярів, використовуються різні види творчо-розвивальних технологій:

- навчання як дослідження;
- проектна технологія;
- проблемне навчання;
- виконання евристичних завдань;
- веб-квест;
- біоадекватна технологія.

Використовуючи технологію навчання як дослідження, на уроках проходимо такі етапи: накопичення фактів, висунення гіпотези, перевірка побудова теорії, вихід у практику. Така форма організації навчального процесу ставить учнів в умови, близькі до умов наукової роботи, що найкраще сприяє розвитку творчих здібностей.

Так, у 8 класі проводжу урок-діалог за повістю-казкою Антуана де Сент-Екзюпері «Як стати щасливим на своїй планеті, або коли сміються зірки», який допомагає мені проводити учень у ролі Маленького принца .

Проектна технологія створює умови для творчого саморозвитку та самореалізації учнів, формує необхідні життєві компетенції, учень активно включається в спільну творчу діяльність, відчуваючи себе рівноправним учасником діалогу, а вчитель допомагає, пояснює і оцінює. Такий метод доцільно використовувати у старших класах. Учень, працюючи над проектом, проходить такі етапи: планування, аналіз, синтез, активна діяльність. Так, учні 6 класу впродовж двох тижнів готували проект «Єгипетська міфологія». Їм потрібно було підготувати буклет про єгипетську міфологію, вікі-публікацію та створити власний блог. Крім того до роботи над проектом були залучені батьки, я особисто готую для них буклет-запрошення для участі у проекті та презентація про роботу над проектом.

Так, при вивченні роману Л. Толстого «Анна Кареніна» проводжу урок-брифінг, пропонуючи учням проблемне питання: що потрібно людині для щастя? Групи учнів планують свою роботу – розкрити головні проблеми твору на прикладі умовних сімейних пар. Активна діяльність школярів виражена у створенні власних презентацій, буктрейлерів, проектів, які учні представляють під

час проведення уроку. Завдяки проектному методу навчання учні усвідомлюють всю технологію розв'язання завдань – від окреслення проблеми до здобуття результату. Так досягається зв'язок теоретичних знань із практичними вміннями.

Обов'язковою умовою проблемного навчання вважаю дослідницький характер роботи учнів у процесі навчання. Зазвичай, мислення починається з проблеми чи питання, з подиву, з протиріччя. Таким чином, у своїй роботі я практикую такі три основні способи постановки проблемної ситуації перед учнями:

1) шляхом чіткої постановки проблеми вчителем;

2) шляхом створення ситуації, у котрій від учня вимагається самому зрозуміти і сформулювати проблеми;

3) шляхом створення ситуації з найбільш чи найменш чітко вираженої проблеми за логікою пошуку, рішення якої учень повинен прийти до нової додаткової проблеми.

Так, при вивченні творчості В. Шекспіра ставлю проблемне питання: «Чому сонети В. Шекспіра непідвладні часу?». У результаті проведеної роботи учні аргументовано, підтверджуючи засобами ІКТ, доводять актуальність цих творів.

Використовую у своїй роботі також і евристичний метод, який реалізується за допомогою наступних прийомів: побудова логічної та чіткої системи питань, які стосувалися б тексту художнього твору, критичної статті, теоретичних або історико-літературних проблем і які сприяли б переходу учнів від споглядання до аналізу тих чи інших літературних явищ. Ще однією характерною рисою евристичного методу є те, що система питань, з яких складається евристична бесіда, повинна дати змогу учням не лише отримати певні знання, а й дати їм можливість зрозуміти, як ці знання здобувати, знайти свою істину.

Надзвичайно привабливою та перспективною є, на мою думку, технологія веб-квесту, зорієнтована на розвиток пізнавальної, пошукової діяльності учнів, коли значна частина інформації здобувається через ресурси Інтернету, що є цікавим для сучасних дітей.

Таким чином, слід зазначити основні переваги інноваційних та комунікаційних технологій: розвиваються пізнавальні навички учнів; формується вміння самостійно конструювати свої знання; вміння орієнтуватися в інформаційному просторі; активно розвивається критичне мислення; максимальне спрямування на суб'єктивне пробудження та розвиток учня.

Література:

1. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посібник. – К., 2002. – 224с.

2. Кремінь В. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти / Кремінь В. – К., 2005. – 448 с.

Юридичні науки

ПРОБЛЕМАТИКА РОЗУМІННЯ МУСУЛЬМАНСЬКОГО ПРАВА

Ступченко Євген Георгійович

курсант 202 навчального взводу

Луганського державного університету

внутрішніх справ

імені Е.О. Дідоренка

Науковий керівник: Саранов Сергій Вікторович

к. і. н, доцент, доцент кафедри

соціально-гуманітарних дисциплін

Луганського державного університету

внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка

Україна

Актуальним в наш час залишається “вступна компанія” в мусульманське право, яка надає людині основи розуміння мусульмансько-правової сім’ї. Як саме людина зрозуміє та побачить норми та основи такої, доволі складної, як і будь-які інші, правової сім’ї, від цього і залежить майбутнє шаріату, тобто мусульманського права, в очах науковця чи іншого будь-якого читача. Саме встановлення проблематики розуміння є одним з актуальних юридичних питань нашого часу.

Мусульманське право – це складне і багатоаспектне соціальне явище, що має довгу історію розвитку. Більш того, у міру розвитку мусульманських держав, воно змінювало свою форму зовнішнього вираження. В силу цього, представляється, що вивчити і осягнути мусульманське право неможливо без використання таких наук як, історія, соціологія, антропологія, психологія, а також правознавства, не в легістському розумінні. По-перше, в питанні розуміння мусульманського права необхідно використовувати широкий підхід, що дозволяє визначати його єдину систему соціально-нормативного регулювання, що включає в себе не тільки власне юридичні норми, а й інші соціальні регулятори, в першу чергу релігійні і моральні правила поведінки і звичаї. По-друге, виходячи з такого підходу, абсолютно правомірно розрізняти в теоретичному плані шаріат і фікх, розуміючи під першим незмінні божественні припуски. Релігійне забарвлення ці норми і правила отримують в силу того, що головним і першим джерелом всіх цих норм і правил, як відомо всім мусульманам, є Коран – священна книга ісламу, безпосередньо представляє собою одкровення Аллаха, а другим – Сунна Пророка Мухаммада – збори переказів (хадисів) про діяння і вислови останнього. Як зазначає Л.Р. Сюкіяйнен, Сунна Пророка і його Хадиси ісламської думкою розглядаються як втілення волі Всевишнього, хоча і вираженої в непрямій формі через опис вчинків або передачу висловлювань його посланника [3]. Ця думка ґрунтується на наступному аяті (положенні) Корану, в якій Аллах говорить: «Він не говорить по примхи. Це всього лише вселяється йому одкровення» [2. 3 - 4]. «У Посланнику Аллаха був прекрасний приклад для вас, для тих, хто сподівається на Аллаха і Останній день і пребагато поминає Аллаха» [1. 33:21].

Для шаріату, особливо на перших стадіях його розвитку, характерно увагу звертали не до прав мусульманина, а до його обов'язків по відношенню до Аллаха. Норми, що містять такі обов'язки, досить широко представлені в шаріаті, і вони визначали все життя правовірного мусульманина (щоденне здійснення молитви, дотримання посту і правил поховання і т.д.). Не випадково особливістю норм, що складають шаріат, є те, що вони застосовуються тільки

до мусульман і у відносинах між мусульманами. Ранньому ісламу і шариату були притаманні встановлення (норми), висхідні ще до громадського ладу, що містять елементи колективізму, милосердя, турботи про калік та інших знедолених. Наприклад, у великому юридичному енциклопедичному словнику «шаріат» визначається як закріплені в Корані і Суннах Пророка приписи, що визначають переконання і формують релігійну совість і моральні цінності мусульман, а також виступаючі джерелами норм, що регулюють їх поведінку; сукупність імперативних приписів, встановлених Аллахом і переданих Їм людям через пророка Мохаммеда [4, С. 660 - 661]. Але, якщо обмежитися тільки імперативними приписами, то дане визначення спотворює справжній зміст шариату, так як шаріат крім імперативних норм містить і диспозитивні приписи. Шаріат покладає на людину не тільки імперативні релігійні обов'язки, як вважають багато дослідників Шаріату і мусульманського права, що розглядають його як систему моралі, а й надає широкі можливості вільної ініціативи по мирських справах. Але в шаріаті знайшли своє відображення і представлення про безсилля людини перед богом, про що впливає звідси споглядальності і покірності. У Корані особливо підкреслювалася необхідність для мусульманина виявляти терпіння і смиренність: "Терпіть, адже Аллах з терплячими" (1, 8:48). Таким же чином в шаріаті закріплювалася обов'язок мусульманина підкорятися халіфу і державній владі: "Коріться Аллаху і коріться посланнику і власникам влади серед Вас" (1, 4:62). Жодна правова сім'я світу не схожа на мусульманську. В одному з досліджень наголошується, що мусульманське право – божественне право за своїми джерелами й основними нормами, воно черпає силу не в державній владі, а у волі Аллаха. Особливість мусульманського права полягає в тому, що й сьогодні релігійні норми є основним регулятором суспільного життя, як і в період становлення правової системи мусульманських держав. Саме релігія – основа сучасного законодавства в державах, у яких офіційно визнано державною релігією іслам. Релігія стала базою для побудови та подальшого вдосконалення законодавства, як того вимагає час. Ще одна характерна особливість мусульманського права

полягає в тому, що вивчати його не можливо без знання ісламу – наймолодшої з трьох світових релігій, проте найбільш розповсюдженої. Однак саму релігію можна вивчати через дослідження права [3].

Аль-фікх, в перекладі з арабського означає «глибоке знання», «розуміння суті». Тому фікх вважається правовою доктриною мусульманських вчених, які не перебували ні на державній службі і не займали будь-які посади. У Священному Корані вживаються різні слова, які є від слова «фікх» похідними, в значеннях «осягати», «знати», «розуміти». Досить широко поширене в суспільстві використання термінів «фікх» і «шаріат» в якості синонімів, за допомогою яких позначають мусульманське право. Але представники інших поглядів вважають, що шаріат – це більш широке розуміння мусульманського права, і шаріат є з цієї точки зору джерелом для фікху. Фікх – це більш вузьке розуміння, тобто являє собою тільки частину шаріату, в якому містяться норми поведінки в суспільстві мусульман і ті обов'язки, які віруючі несуть перед Всевишнім Аллахом. Важливу роль відіграє група шаріатських «покажчиків», які, на відміну від священних текстів, носять суто раціональний характер. До них відносяться розроблені мусульманськими мислителями своєрідні логічні прийоми формулювання норм і оцінок, пошуку відповідей на питання, щодо яких Коран і сунна мовчать або пропонують зовні суперечливі приписи. Типовим прикладом таких прийомів є аналогія, що дозволяє поширювати зафіксовані в шаріаті правила на ситуації, схожі за змістом з тими, які отримали оцінку в Корані або сунні. Крім того, в якості раціонального «покажчика» фікх використовує так звані виключені інтереси – конструкцію, згідно з якою підставою введення норми можуть визнаватися реальні спільні інтереси людей, що не суперечать точно встановленим Аллахом заборонам і дозволенням. До таких правил тісно примикають принципи фікха, присвячені тлумаченню волі людини і її реалізації. Мабуть, ключовими серед них є два – «прийняття до уваги висловлювання краще його ігнорування» і «презумпцією є прийняття висловлювання в буквальному значенні». Підкреслимо, що фікх виходить з того, що виражена в будь-якій формі воля людини спочатку тлумачиться в

буквальному сенсі. Тут проявляється доведений до логічного кінця формальний підхід: якщо, наприклад, особа дало обітницю ніколи не входити в певний будинок, а потім в'їхало туди верхи на коні, то фікх не вважає його порушили взяте зобов'язання. Причому різні зовнішні форми вираження волі мають однакову силу, що підтверджується принципом «письмове волевиявлення рівнозначно тому, що висловлено усно». Важливо мати на увазі, що сформульовані в рамках фікху норми і оцінки в ісламської думки все одно теоретично вважаються «витагнутими» з шаріату. Адже вони повинні слідувати його загальної спрямованості, служити його цілям і не суперечити його точним положенням, а головне – є результатом використання таких прийомів, які хоча логічно обгрунтовані саме фікхом, але, в кінцевому рахунку, на переконання мусульманських вчених, спочатку встановлені Аллахом і тому вже заздалегідь передбачені шаріатом. Показово, що зазначені правила, як і прямо «витагнуті» з Корану і сунни норми, ісламська традиція називає шаріатськими. Ісламські доктринальні принципи співвідношення шаріату і фікха зіграли визначальну роль в збереженні і розвитку етнокультурного різноманіття сучасного ісламського світу. З цим пов'язана важлива цивілізаційна роль ісламу та його життєстійкість протягом більш чотирнадцяти століть історії.

Виходячи з усього вищесказаного, треба зауважити на тому, що важливо розуміти та аналізувати основи мусульманського права задля його розуміння та майбутнього вивчення. В умовах сьогоденного розвитку юридичних наук та аналізу відмінності мусульмансько-правової сім'ї від інших важливо надати основу правової доктрини задля її вивчення.

Література:

1. Коран. Переклад смислів українською мовою / пер. з ар. Михайло Якубович. Київ: ДУМУ УММА, 2017.
2. Сюкияйнен Л. Р. Исламское право: взаимодействие юридического и религиозного начал. // Ежегодник либертарно-юридической теории. – М., 2005 г. – С. 1-14.
3. Войтович Х.М. Поняття «шаріат» та «фікх» та їх співвідношення у

мусульманському праві / Х.М. Войтович // Науковий вісник ЛДУВС. – 2010. – № 3. – С. 43–47.

4. Большая юридическая энциклопедия. – М.: Эксмо, 2005.

УДК 373.3/.5.048:331.548

Педагогічні науки

МЕТОДОЛОГІЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

*Туташинський Василь Іванович,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна*

Вступ./Introduction. У сучасному мінливому світі необхідно бути готовим постійно вирішувати нові проблеми.

В умовах швидкого розвитку технологій, що змінюють навколишній світ і наше життя, потрібно докорінно переосмислити зміст технологічної освіти з тим, щоб людська діяльність у техносфері була розумною, свідомою і цілеспрямованою.

Мета роботи./Aim. Розкрити основні методологічні положення, на яких має проєктуватися новий зміст технологічної освіти.

Матеріали і методи/Materials and methods. Для реалізації вищезазначеної мети ми проаналізували і узагальнили результати фундаментальних і прикладних педагогічних досліджень [1, 2, 3, 5].

Результати і обговорення. Досліджувати проблеми і знаходити правильні шляхи до їх подолання у будь-якій галузі неможливо без методології - вчення про наукові способи пізнання та методи дослідження, за допомогою яких дається пояснення явищ, розкриваються причини їх виникнення і закономірності.

Методологія може розкриватися на філософському, загальнонауковому (принципи, форми й підходи), конкретно науковому (на основі досліджень певної науки, міждисциплінарному рівнях чи на рівні *дисципліни* чи загальноосвітнього навчального предмета.

Методологія технологічної освіти є міждисциплінарною, в ній інтегруються багато фундаментальних наук і прикладних наук, відповідних їм дисциплін та навчальних предметів.

Методологію технологічної освіти утворюють філософські, психолого-педагогічні наукові положення, концептуальні ідеї та погляди, її місія і мета, принципи проектування змісту та процесу навчання у конкретних соціокультурних умовах життєдіяльності.

Методологія показує наукові підходи до проектування і реалізації змісту освіти, допомагає розкрити основні поняття і терміни, що відображають її зміст.

Водночас методологія має показувати як реагувати на виклики, сучасні потреби людини і суспільства, що відображаються в наукових дослідженнях і законодавстві.

Відповідно Державного стандарту базової середньої освіти *метою технологічної освітньої галузі* є реалізація творчого потенціалу особистості, розвиток технічного і критичного мислення, готовності до зміни довкілля без заподіяння йому шкоди засобами технологій і дизайну; здатності до підприємливості й інноваційної діяльності, партнерської взаємодії; використання техніки і технологій для самозарадності, культурного й національного самовираження.

Цілісність змісту і процесу навчання технологій ґрунтується на *принципах*: дитиноцентрованості та природовідповідності; особистісної й соціальної значущості проектно-технологічної діяльності; проблемності; творчості; співробітництва; неперервності, наступності та доступності освіти, науковості; системності; інтегрованості; варіативності й творчого використання вчителем програми у залежності від умов навчання; відповідності змісту навчання формам мислення дітей різного віку; компетентнісної спрямованості проектно-технологічної діяльності здобувачів освіти та взаємозв'язаного формування ключових і предметної компетентностей .

Фундаментальним об'єктом змісту технологічної освіти, за яким здійснюється його структурування, є способи навчальної проектно-технологічної діяльності здобувачів освіти.

Системоутворюючою в сучасній технологічній освіті є проектна педагогічна технологія.

Зміст сучасної технологічної освіти проектується на основі особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів й формує цілісне уявлення про природу, людину, суспільство та виробництво.

Категорія «виробництво» розглядається як перетворювальна діяльність у процесі якої проектуються і створюються як матеріальні, так і духовні цінності.

Проектування визначається як створення задуму, визначення параметрів модельованого об'єкта чи процесу в поєднанні зі способами його створення, а *технологія* розглядається як наука про майстерність, творча перетворювальна діяльність людини, сукупність способів і засобів перетворення інформації, енергії та матеріалів у продукт за визначеною послідовністю [4, 5, 6, 7].

Висновки. Зазначені вище положення і визначення можна розглядати як методологічну основу проектування нового змісту і структури Ю

Література:

1. Локшина О.І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : / монографія О.І. Локшина. – К. : Богданова А.М., 2009. – 404 с.

2. Піддячий М. І. Освіта і наука України : соціально-трудоий розвиток молоді" / Микола Іванович Піддячий. // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – 2017. – №13. – С. 75–80.

3. Проектування змісту профільного навчання технологій у старшій школі : монографія / А. М. Тарара, Т. С. Мачача, В. І. Туташинський, В. В. Вдовченко. – К. : КОНВІ ПРИНТ, 2019. – 160 с.

4. Туташинський В.І. Трудове навчання (технічні види праці): підруч. для 9 класу загальноосвіт. навч. закл. / Туташинський В.І., – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2017. – 112 с. : іл.

5. Туташинський В.І. Формування змісту трудового навчання у основній школі на основі проектної технології // Проблеми сучасного підручника: зб.

наук. праць/ [ред. кол.; голов. ред. – О.М. Топузов]. – К.: Педагогічна думка, 2014. – Вип.14. – С.772-781.

6. Туташинський, Василь Іванович. Науково-методичне забезпечення варіативного складника змісту технологічної освіти у професійному ліцеї. Молодь і ринок, 3 (170). С. 127-131.

7. Туташинський В.І., Кірютченкова І.В. Технології (рівень стандарту): підручник для 10 (11) класів закладів загальної середньої освіти / В. І. Туташинський, І.В. Кірютченкова (за загальною редакцією В.І. Туташинського). Київ: Педагогічна думка, 2018. 216 с.

УДК 378:75 (477.46)(045)

Педагогічні науки

КОНСОЛІДУЮЧА РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ТРАДИЦІЇ У СТАНОВЛЕННІ ТВОРЧИХ ШКІЛ ХУДОЖНИКІВ ЧЕРКАЩИНИ

Федоренко С. О.

*аспірантка кафедри початкової освіти
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси, Україна*

Образотворчо-мистецька спадщина творчих шкіл художників Черкащини зароджувалась у серці України, землі Тараса Шевченка, Богдана Хмельницького, Максима Залізняка, Івана Гонти, багатьох інших вірних синів українського народу. Традиції, закладені в минулому, з часом, як той човен, то виринали, то потопали в суспільному житті країни, проте, наразі вони з новою силою нагадують про себе.

Усвідомленість сучасної парадигми розвитку образотворчого мистецтва виокремлює професійний рівень кожного майстра в різних напрямках; разом з тим, особлива консолідуюча роль щодо української традиції в творчості художників має беззаперечні історичні корені.

Образ і творчість безсмертного Кобзаря хвилюють черкаських і світових художників. Мистецька Шевченкіана – свідчення глибокої й незгасної любові

народу до Великого Кобзаря. Продовження шевченківської тематики ми споглядаємо у творчості таких черкаських художників, як Кулик І.О., Фізер І.В., Бондар І.І., Клименко В.І., Крючков В.Г., Головка В.П., Євич В.П., Жигало В.О., Нікіфорової Н.Я., Недосеко А.С., Недосеко Н.П., Сірого В.П., Сірої О.В., Сенюти М.М., Тищенко В.І., Цимбал В.І., Шилімов А.О. та багатьох інших. Більшість робіт цих майстрів пензля належить до традиційної української національної художньої школи живопису.

Напевне, основним стрижнем мистецької освіти мало б бути саме знайомство з українською традиційною культурою, значну увагу слід приділяти знайомству з найкращими зразками традиційного народного мистецтва.

Народне мистецтво несе в собі генетичну пам'ять багатьох поколінь, адже віками набувало досконалості, закінчених форм, формуючи самобутній стиль, бездоганний своєю внутрішньою завершеністю, досконалістю, вивіреністю, монументальністю, лаконізмом. Таким чином, народне мистецтво є основним елементом національного самовизначення й багатством національної культури [1, с. 136].

Українська традиція вплинула на професійну діяльність сучасних черкаських художників також завдяки «шістдесятникам» Данилу Нарбуту, Івану Кулику, Петру Козіну, Анатолію Шилімову, Анатолію Кравченку, Олені Шилімовій і іншим. Орієнтуючись на них, місцеві художники зберігають ту найважливішу частину традиційної творчості, яка орієнтує молодь на збереження професійних засад в образотворчому мистецтві.

У цій ролі митці виступають не лише самодостатньо, але й певним чином репрезентують Наддніпрянську Україну сформованими тенденціями в різних видах образотворчого мистецтва сьогодення [2, с. 13].

Вже чіткіше ми усвідомлюємо, що ХХІ століття характеризується посиленою увагою до різноманітних процесів формування духовного світу особистості, національної ментальності. Особливу увагу серед цих процесів привертають культурологічні цінності як центральні субстанції людського суспільства [3, с. 67]. «...модернізація системи освіти в Україні в умовах окреслених глобалізаційних процесів спрямовується на розвиток фундамен-

тальної науки, українських і світових культурних цінностей» [4].

Творчий простір сучасної художньої культури це простір не лише сьогодення, але й простір української історії, з її величезною спадщиною і духовною силою, на підґрунті якої власне й відбуваються консолідуючі процеси навколо української традиції, що докорінним чином вплинули на становлення творчих шкіл художників Черкащини.

Література:

1. Любас М. А. Мистецька освіта, як одна зі складових збереження та розвитку традиційної культури, культурної самобутності і ствердження ідентичності. Традиційна культура України ХХІ століття як складова культурної політики: сучасний стан, загрози, перспективи: Зб. наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 21 жовтня 2016 р. Київ : У 2-х т., Т.І. / Український центр культурних досліджень; заг. ред. О.А. Буценка [та ін.] ; [упор. Босик З.О. ; відп. ред. Телеуця В.В.]. – К. : НАКККиМ, 2016. – 154 с.

2. Художники Шевченкового краю/Упоряд.: Іщенко Ю.П., Фізер І.В. – Видавництво «Брама-Україна», 2008 – 176 с.

3. Неволов В. В. Регіональні традиції і творча ініціатива в динаміці розвитку сучасного українського мистецтва. Традиційна культура України ХХІ століття як складова культурної політики: сучасний стан, загрози, перспективи: Зб. наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 21 жовтня 2016 р. Київ: У 2-х т., Т.І. / Український центр культурних досліджень ; заг. ред. О.А. Буценка [та ін.]; [упор. Босик З.О. ; відп. ред. Телеуця В.В.]. – К. : НАКККиМ, 2016. – 154 с.

4. Дубасенюк О. А. Професійно-педагогічна освіта: сучасний вимір // Акмедосягнення науковців Житомирської науково-педагогічної школи: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. С. 26-67. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/22734/1/.pdf>.

ВПЛИВ ІДЕЇ СОЛІДАРНОСТІ НА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ
ВІДНОСИН

Фомін Мікаїл Михайлович

студент другого курсу

біолого екологічного факультету

Дніпровського національного університета

імені О.Гончара

Науковий керівник Щербина Євген Миколайович

доцент кафедри цивільного,

трудового та господарського права

Дніпровського національного університету

ім. Олесь Гончара,

доцент, к.ю.н.

Солідарність, як методологічна основа правового регулювання, є іманентною природою трудових відносин. В такій якості солідарність є керівною ідеєю при організації праці, концепцією трудовправового регулювання, сутністю трудових відносин. Іноді, говорячи про феномен «солідарності», використовують образ соціальної тканини.

Актуальність питання солідарності, як суспільного явища, не є риторичним і сьогодні при реформуванні законодавства про працю. Тим часом в трудовому праві, слід констатувати тенденцію втрати інтересу до ідеї солідарності на користь приватним та короткочасним інтересам однієї зі сторін трудових відносин, як правило, роботодавця. При цьому тенденції розвитку законодавства про працю свідчать про бажання держави самоусунутися від вирішення гострих соціальних спорів та конфліктів, залишаючи «юридично нерівних» працівника та роботодавця наодинці, а дискусії про необхідність встановлення «гнучких» умов праці тільки посилюються.

Відповідно ключовим серед ознак солідарності є величина дистанції або міцність зв'язку особи з тією територією (з суспільством, котра проживає на певній території), де він перебуває (працює, проживає, вчиться і т.д.). Саме

певна територія і зв'язаність з нею кола осіб, створювала можливість дії «соціального порядку» на даній території, в межах якої члени суспільства не тільки дотримувалися, але і могли вимагати (або скажемо м'якше очікувати) від інших осіб такого виконання.

Поняття «простір» характеризується в даному випадку як «дистанція», «територія». У зв'язку з тим, що сприйняття простору суттєво змінилося, зазначений підхід у визначенні солідарності не може більше застосовуватися, а відповідно це повинно враховуватися у правовому регулюванні трудових відносин.

Саме тому питання гнучкості у правовому регулюванні трудових відносин і постало як питання щодо забезпечення умов праці, в першу чергу працівників, що працюють дистанційно. Слід відмітити, що «гнучкість» у правовому регулюванні розглядається у поєднанні із вимогою забезпечення «стабільності» у трудових відносин, про що інколи замовчується.

Методологія наукового пізнання солідарності зумовлена конкретноісторичними особливостями періоду і пов'язана поняттями «закономірність» і «тенденція розвитку» досліджуваного періоду.

Закономірності прийнято відрізняти від тенденцій. Вони завжди ретроспективні і визначаються в координатах «тут і зараз», виходячи з аналізу попереднього розвитку державно-правових явищ. Навпаки, тенденції завжди перспективні, де «тут і зараз» тільки точка відліку, від якої і визначаються тенденції подальшого розвитку. Загальноправові закономірності і тенденції більш абстрактні, поширюються на всі галузі права, однак мають в значній частині соціологічний характер.

Повертаючись до закономірностей розвитку солідарності та ознак, що обумовлювали її існування, зокрема, до ознаки зв'язку особи до її місця проживання/місця праці тощо, слід зазначити, що сприйняття часу і простору змінилося, а відповідно і солідарність втратила свої традиційні прояви. Переломним моментом у зміні сутності солідарності став період наукових відкриттів в області техніки. Цей момент ознаменований появою в кінці XVIII ст. - початок XIX ст. і подальшим масовим впровадженням альтернативної до

людської праці - праці машин, а відтак і механізації праці. Зазначена обставина з часом суттєво змінила тип суспільних відносин та сприйняття часу та простору. З розвитком технологій, появою інтернету, техніка, в найширшому значенні цього слова, стала відігравати визначальну роль в організації праці (змінилися режим роботи, порядок використання відпустки, порядок і способи підвищення кваліфікації, навіть коло професійних обов'язків і т.д. і контролі за його функціонуванням).

Зміни у вигляді скорочення фізичної дистанції між працівниками, працівником і роботодавцем означає наступне. Раніше, залишаючи населений пункт, працівник безумовно вважався таким, що знаходиться поза просторовими межами роботи, а безпосередній зв'язок з ним вважався втраченим або досить ускладненим для того, щоб доводилося чекати його повернення. У сучасних умовах навіть перебування людини на іншому континенті оцінюється таким чином, що працівник перебуває в межах доступу. Інакше кажучи, сприйняття фізичної дистанції працівником та роботодавцем перестало залежати від кількості кілометрів, що їх розділяють.

На противагу фізичній дистанції, соціальна дистанція між сторонами трудових відносин збільшилася. Взаємодія з іншими людьми, в тому числі і з колегами по роботі, з роботодавцем і т.д. відбувається опосередковано шляхом використання технічних засобів. Більш того, непоодинокі випадки виконання працівником своєї трудової функції і без взаємодії з роботодавцем шляхом використання виключно технічних засобів наприклад, водії таксі приймають замовлення через комунікатори або смартфони, викладачі дистанційно читають лекції, висилаючи відео-файли студентам, зв'язуючись з ними по Skype тощо.

Проявом соціальної відчуженості працівників один від одного і роботодавця слід вважати індивідуалізацію і персоналізацію режимів праці. Важлива ознака сучасного виробничого процесу, який і визначатиме застосування робочої сили в XXI столітті, коли вік, сімейний стан, психіка, особисті схильності, життєвий біологічний ритм будуть визначальними при розподілі трудового навантаження 8, с. 266-267. Відповідно, працівник отримуючи «нестандартні», «нетипові» умови

праці в порівнянні з іншими працівниками віддаляється від них соціально, втрачаючи з ними спільне в сприйнятті умов праці у певному місці роботи.

Суспільство, в тому числі притаманна йому організація праці, функціонує не припускаючи обов'язкових безпосередніх контактів між працівниками, між працівником і роботодавцем. Як стверджують соціологи, суспільний вибір був зроблений на користь часу - взаємодія має відбуватися зараз, в поточному часі, незалежно від місцезнаходження сторін [9] трудових відносин.

Такий підхід змінив і підхід до регулювання трудових відносин. Працівник дистанціюючись від роботодавця, фактично отримав право брати участь у встановленні умов праці, самостійно розпоряджатися часом, в т.ч. і відведеного для безпосереднього виконання трудової функції.

У доктрині трудового права зазначений підхід відобразився в твердженні про існування фактичної гнучкості форм організації праці, що знаходяться поза правовими межами фріланс, аутсорсинг тощо, а, відповідно, і про необхідність правового закріплення зазначеної гнучкості.

У соціальній філософії проблема «гнучкості» трудового права розглядається у декількох аспектах: 1 як механізм дерегулювання трудових відносин, що сприяє виникненню вбогих середовищ на межі прожиткового мінімуму у сфері низьких доходів і нестабільних відносин зайнятості

При цьому говорячи про гнучкість вчені-трудовики стверджують, що вона небезмежна. Диференціація та індивідуалізація повинні бути виправданими, обґрунтованими і не вести до дискримінації в трудових відносинах, зниження рівня трудових прав працівника в порівнянні з рівнем державних стандартів трудових прав.

Слід виходити з того, що питання поєднання гнучкості і стабільності у трудових відносин може бути проявом солідарності в трудових відносинах лише за умов, якщо дане поєднання буде виражати соціальне призначення трудового права. Створення таких умов є одним з найважливіших завдань трудового права, вирішення якого може бути виконано на основі методології, запропонованої Е. Дюркгеймом.

Поділяючи солідарність на два види та порівнюючи їх між собою: механічну солідарність (тобто внаслідок подібності осіб) з органічною (тобто внаслідок відмінності осіб), Е. Дюркгейм, писав про те, що перша можлива лише постільки, по скільки індивідуальна особистість поглинається колективом; друга можлива тільки, якщо кожен має власну сферу дії, тобто є особистістю. Отже, потрібно, щоб колективна свідомість залишила відкритою певну частину для індивідуальної свідомості для того, щоб в ній встановилися ті спеціальні функції, які воно не може регламентувати; і чим ширша ця область, тим сильніше зв'язок, що впливає з органічної солідарності»

Висновок: Незважаючи на роль в трудових відносинах і значення для розвитку трудового права, солідарність досі не має чіткої визначеності ні як явище, відповідно, ні як наукове поняття.

Література:

1. Авторам статті було використано образ солідарності як соціальної тканини, а завданням представників гуманітарних наук є встановити причини її розриву і знайти спосіб регенерації. Д.В. Ефременко, О.А. Симонова, Я.В. Евсеева «Солидарность и альтруизм как факторы социального сплочения. Вступительная статья» //Социальная солидарность и альтруизм: СОЦІАЛЬНЕ ПРАВО № 2/2017 15 социологическая традиция и современные междисциплинарные исследования: Сб. науч. тр./РАН.ИНИОН. Центр социального науч.-информ. исслед. Отд. социологии и соц.психологии; Отв. ред. Ефременко Д.В. – М., 2014. – 284 с. (Серия: Теория и история социологии).

2. А.Б. Гофман Солидарность или правила, Дюркгейм или Хайек? О двух формах социальной интеграции.//Социальная солидарность и альтруизм: социологическая традиция и современные междисциплинарные исследования: Сб. науч. тр./РАН.ИНИОН. Центр социального науч.-информ. исслед. Отд. социологии и соц.психологии; Отв. ред. Ефременко Д.В. – М., 2014. – 284 с. (Серия: Теория и история социологии).

БЕЗПЕЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ТА ГІГІЄНА КОРМІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ
УКРАЇНИ

Шейн Михайло Валентинович
студент II курсу біологічного факультету,
Дніпровський національний університет
імені Олесь Гончара
Науковий керівник Щербина Євген Миколайович
доцент, к.ю.н., доцент кафедри цивільного,
трудового та господарського права
Дніпровського національного університету
ім. Олесь Гончара,

Багато людей тримають тварин. У більшості випадків ці тварини – домашні улюбленці, або худоба. Згідно з пунктом 1, 1 статті закону «Про безпечність та гігієну кормів» домашньою твариною можна вважати будь-яку тварину, яку вирощують і вигодовують не з метою споживання людиною. Також стаття 3 цього закону говорить про те, що статті 11, 12, 14, 15, а також розділи VI, VII законодавства про тваринні корми не поширюється на корми, якими годують непродуктивних (домашніх) тварин або тварин за яких роблять корми для домашніх тварин. Тобто цей закон не поширюється на будь-який корм, кінцевим споживачем якого не є людина.

За цим законом можна зробити висновок, що корм для домашніх тварин може бути небезпечним для тварин, тому що він не проходить такого контролю якості, якої дотримуються корм для худоби. Але які саме стандарти має проходити корм для домашніх тварин?

Згідно з розділом II цього закону, корма для будь-яких тварин мають бути виготовленні на утверджених Кабінетом Міністрів України виробництвах. Усі корма заносять до реєстру та переглядають щодо поживних цілей. Усі корма мають постійно перевірятись на об'єкт вимог законодавства про корми щодо маркування, представлення та пакування кормів на усіх стадіях виробництва та/або обігу кормів. Також оператори ринку, які здійснюють реалізацію кормів,

зобов'язані здійснювати їх періодичні дослідження (випробування) в акредитованих лабораторіях на предмет вмісту речовин, наявність яких у кормах є обмеженою або забороненою, в порядку, затвердженому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері ветеринарної медицини. Але згідно із статтею 8, пунктом 1, оператори ринку мають право не відшкодовувати збитки, пов'язані з небезпечністю кормів, завдані внаслідок порушення іншими особами, у тому числі кінцевими користувачами, вимог законодавства про корми та інструкцій, наданих виробником та/або постачальником цих кормів. Тобто оператор ринку не несе відповідальності за будь-яку шкоду, яку спричинив корм, якщо не буде доказів, що користувач не порушив ніяких інструкцій використання. З цього можна зробити висновок, що споживачам таких товарів треба бути дуже обережними та підходити до вибору кормів та кормових добавок для тварин з відповідальністю.

Література:

1. <https://zakon.rada.gov.ua/>

Юридичні науки

ПРО ОПЛАТУ ПРАЦІ В ТРУДОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Шеїн Михайло Валентинович

студент II курсу біологічного факультету,

Дніпровський національний університет

імені Олесь Гончара

Науковий керівник Щербина Євген Миколайович

доцент, к.ю.н., доцент кафедри цивільного,

трудового та господарського права

Дніпровського національного університету

ім. Олесь Гончара,

Правове регулювання оплати праці працівників, які перебувають у трудових відносинах з власниками підприємств, установ та організацій

незалежно від форм власності й видів господарювання, а також з роботодавцями – фізичними особами здійснюється Кодексом законів про працю України (далі КЗпП), законами України «Про оплату праці» від 24 березня 1995 р. № 108/95-вр (далі Закон «Про оплату праці»), «Про колективні договори і угоди» від 1 липня 1993 р. № 3356-XII-вр, генеральними, регіональними, галузевими угодами, колективними договорами і локальними положеннями конкретних підприємств, а також іншими численними нормативно-правовими актами.

У сучасному українському трудовому законодавстві застосовуються терміни і «заробітна плата», і «оплата праці», і «винагорода за працю», що вносить певну невизначеність як в теорії трудового права. У розділу I, статті 1 КЗпП говориться, що заробітна плата - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу. Тобто законодавець розглядає поняття «оплата праці», «заробітна плата», «винагорода за працю» як ідентичні. Відсутність чіткого розмежування термінів у нормативно-правових актах означає, що законодавець вважає їх рівнозначними за своїм змістом.

Правовідносини з оплати праці можуть бути класифіковані за різними критеріями. По-перше, за суб'єктивним складом вони можуть бути: індивідуальними – між працівником та роботодавцем; колективними – між роботодавцем (об'єднанням роботодавців) та профспілками (об'єднаннями профспілок) або іншими представницькими органами працівників. По – друге, за своїм об'єктом правовідносини з оплати праці мають такі види: правовідносини із заробітної плати та заохочувальних виплат; правовідносини з виплати гарантійних сум; правовідносини з надання компенсаційних виплат; правовідносини з нормування та тарифікації праці.

Кожен із вказаних видів правовідносин з оплати праці має свої специфічні особливості, які мають враховуватися при правовому регулюванні, що зрештою забезпечить ефективне правове регулювання оплати праці в цілому на сучасному етапі.

Щодо правового регулювання оплати праці наукових та науково-педагогічних працівників, то в його основі лежать загальні принципи регулювання трудових відносин, але, безперечно, воно має і суттєві відмінності, які зумовлюються творчими аспектами праці та виключним значенням діяльності освітян.

Наукова й науково-педагогічна діяльність має свої особливості. Вона поєднує наукову, методичну, організаційну та навчальну роботу. Іноді цю діяльність важко піддати будь-якому обліку, оскільки вона виходить за межі робочого часу звичайної тривалості. Така робота вимагає від наукових та науково-педагогічних працівників додаткового інтелектуального і фізичного напруження, що має певним чином компенсуватися.

Високі вимоги передбачені законом і щодо рівня підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів. Це мають бути висококваліфіковані працівники, яким присуджено науковий ступінь (доктора наук чи доктора філософії), присвоєно вчене звання професора, доцента, старшого дослідника. Крім того, вони повинні мати стаж роботи на посаді наукового або науково-педагогічного працівника. Підготовка фахівців такого рівня потребує не лише значних інтелектуальних і матеріальних затрат, а й тривалого часу (навчання в аспірантурі,

докторантурі, написання дисертації, апробація результатів досліджень, захист дисертації, науковий стаж тощо).

Підвищені вимоги ставляться до викладачів закладів вищої освіти і міжнародно-правовими актами. Так, наприклад, статтею 5 Конвенції ООН про технічну і професійну освіту, прийнятої 10 листопада 1989 року, передбачено, що особи, які викладають у сфері професійної і технічної освіти, повинні володіти відповідними теоретичними й практичними знаннями у своїх галузях професійної компетентності, а також відповідними навичками викладання, які відповідають типу й рівню занять, котрі вони покликані проводити.

Отже за цим можна зробити висновок, що заробітна плата – це ціна праці у грошовому виразі, яку роботодавець зобов'язаний регулярно виплачувати

працівникові за виконання ним роботи, обумовленої трудовим договором, з урахуванням його особистого трудового внеску за встановленими нормами і розцінками, не нижче гарантованого державою мінімального розміру заробітної плати, залежно від кваліфікації працівника, складності, кількості й умов праці. таке визначення заробітної плати збігається з ст. 1 Конвенції МоП № 95 «Про захист заробітної плати» 1949 р. ратифікованою Україною 30 червня 1961 р. так, термін «заробітна плата» означає, незалежно від назви й методу обчислення, будь-яку винагороду або заробіток, які можуть бути обчислені в грошах, і встановлені угодою або національним законодавством, що їх роботодавець повинен заплатити, на підставі письмового або усного договору про наймання послуг, працівникові за працю, яку виконану чи має бути виконано, або за послуги, котрі надано чи має бути надано.

Література:

1. <https://zakon.rada.gov.ua/>

УДК 378.014.25:303.424]:001.4(045)

Педагогічні науки

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ КОНЦЕПЦІЙ ТА СТРАТЕГІЙ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ПРОВІДНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Щербак І. В.

*кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри інформатики
Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
Харків, Україна*

В умовах стрімкого розвитку сучасного суспільства, зростаючий інтерес до вищої освіти у потенційних студентів, створює високу конкуренцію між закладами вищої освіти (ЗВО). Це спонукає вищу школу постійно розвиватися, використовувати сучасні інформаційні технології для того щоб підготувати майбутніх кваліфікованих фахівців. За таких умов, сучасним ЗВО необхідно

вивчати основні концепції позиціонування, адже це сприяє взаємодії науки та суспільства, є важливим для розуміння стратегій позиціонування провідних університетів світу. Тому ведучі університети базуються на знаннях цих концепцій та використанні їх на практиці. Аналіз концепцій позиціонування має стати підґрунтям для розробки пропозицій, щодо створення власної стратегії позиціонування ЗВО.

Д. Траут й Е. Райс у книзі «Позиціонування: Битва за впізнаваність» (1981 р.) створили власну концепцію позиціонування, в якій виокремили три напрями стратегій [1]: підтримка своєї провідної позиції – «Стратегія збереження лідерства»; знаходження нової вільної позиції – «пошук ніші»; конкурентне репозиціонування – «заміщення позиції».

Автори вважали, що для ефективного позиціонування товару й закріплення його іміджу доцільно використати лише один параметр. Але ця думка була не зовсім правильною і результативною. Це було доведено Ф. Котлером у своїх наукових дослідженнях. Він з'ясував, що стратегія позиціонування буде більш плідною, якщо товар має дві-три відмінні ознаки. Ф. Котлер став основоположником наукових досліджень стратегій позиціонування, які є невід'ємними складовими загальної стратегії розвитку підприємства а саме: атрибутивне позиціонування; позиціонування переваг, позиціонування застосування, позиціонування за цільовою аудиторією, позиціонування категорії, конкурентне позиціонування, позиціонування якості престижу [2].

На думку Субхаш С. Джейн, який є автором концепції три «К» – «Компанія», «Клієнти», «Конкуренти», для ефективного позиціонування компанії необхідно враховувати взаємовідносини між компанією (які має потенційно слабкі та сильні сторони), клієнтами (що обслуговуються та не обслуговуються) та конкурентами (наявними та потенційними). Головні інструменти позиціонування – визначення, аналіз та оцінка ситуації на ринку, конкуренції на ньому, вибір та розробка засобів конкуренції, часу для конкурентних дій [3].

Цікавими є дослідження, щодо позиціонування, Г. Хулея [4]. Науковець стверджує, що позиціонування – це те, як споживачі розглядають різні

альтернативи, представлені на ринку, а сегментування – те, як учасники ринку ділять своїх споживачів. Дослідник підкреслює, що для визначення цільової аудиторії потрібно провести сегментування ринку, і тільки після цього намагатися позиціонувати компанію та її продукти.

У 1980-і роки М. Портер розробив концепцію позиціонування, в якій основна увага приділялась стратегічному менеджменту, з використанням термінів та концепцій економічної теорії (теорії організації промисловості). Науковець визначає такі основні підходи до позиціонування: позиціонування, засноване на розмаїтті; позиціонування, засноване на запитах; позиціонування, засноване на способі отримання доступу до споживача [5, р. 61–78]:

На думку Харківської А. позиціонування створюється відповідно до потреб цільової аудиторії та положенням на стратегічній карті ринку. Запровадження маркетингової стратегії пов'язано з потребою здійснення змін у ЗВО: у його структурі, корпоративній культурі, що сприятиме забезпеченню його конкурентоспроможності як на ринку праці, так і на ринку освітніх послуг [6, с. 133–137.].

М. Трейсі та Ф. Вірсема [7] називають позиціонування «ціннісними дисциплінами». У межах своєї галузі підприємство може прагнути до лідерства за такими дисциплінами: перевага продукту; налагодженість операційної діяльності; довірчі відносини з клієнтами.

Видатний європейський маркетолог, професор Жан-Жак Ламбен [8] визначає, що позиціонування показує, якою організація хоче виглядати в очах цільових споживачів. Позиціонування найбільш ефективно, коли йому передують сегментаційний аналіз: це вимагає позиціонування в кожному із сегментів, а не збереження єдиної позиції на всьому ринку. Стратегія позиціонування – це практичний спосіб диференціювання.

На думку Д. Кревенса, центральну роль у маркетингу відіграє стратегія позиціонування. Науковець вважає стратегію позиціонування оперувальним терміном «концепція позиціонування». Концепція стратегії позиціонування – це формулювання суті товару, заснована на його здібностях задовольняти

потреби та переваги споживачів, які формують цільовий ринок. У свою чергу, стратегія позиціонування – це сукупність елементів маркетингової програми, спрямованої на повідомлення цільовим споживачам концепції позиціонування.

Д. Кревенсом обґрунтовано думку про те, що стратегія позиціонування об'єднує елементи маркетингової програми в координований план дій, спрямований на досягнення мети позиціонування. Процес розробки стратегії позиціонування передбачає такі дії, як складання плану маркетингових заходів і постановку цілей для кожного елемента маркетингової програми (стратегій пропозиції, розподілу, просування й ціноутворення), складання бюджету як для кожного елемента маркетингової програми, так і для програми в цілому. Вибір стратегії позиціонування ґрунтується на суб'єктивних судженнях і досвіді керівництва, методі «проб і помилок», маркетингових дослідженнях [9].

Товар, потрапляючи на ринок, живе своїм особливим товарним життям, званим у маркетингу «життєвий цикл товару». Життєвий цикл може тривати у різних товарів від декількох днів до десятків років. Концепція життєвого циклу товару уперше була опублікована американським маркетингологом Т. Левітом 1965 року. В даній концепції розглянуто етапи розвитку будь-якого товару або послуги, починаючи з моменту першої появи на ринку до припинення його реалізації і зняття з виробництва. Традиційний життєвий цикл товару може бути представлений п'ятьма стадіями: 1) стадія впровадження; 2) стадія зростання; 3) стадія зрілості; 4) стадія насичення; 5) стадія спаду. Поняття життєвого циклу товару дуже часто використовується в маркетингу. Розуміння того, на якому етапі розвитку знаходиться товар або послуга компанії, дозволяє правильно вибудувати конкурентну боротьбу, побудувати прогноз обсягів продажів і прибутку, вибрати стратегію ціноутворення, просування і розподілу товару [10].

Проаналізувавши праці вищенаведених науковців, щодо концепцій позиціонування, можемо зробити такі висновки: 1) позиціонування займає певний проміжок часу, тому його можна назвати стратегічною метою будь-якого підприємства; 2) позиціонування діє на свідомість користувачів, адже свідомість

вимальовує уявлення споживачів про дане підприємство; 3) суть позиціонування полягає в тому, щоб підкреслити вигоди, які отримує споживач; 4) позиція одного й того самого продукту може відрізнятися у свідомості різних споживачів.

Отже, зазначимо, що позиціонування це пошук відповідної політики, за допомогою якої університети знаходять свого споживача, показують свої переваги у порівнянні з іншими навчальними закладами. ЗВО повинен обрати свою стратегію, за допомогою якої зможе вийти на високий рівень і довгостроково утримувати свої позиції на ринку освіти.

Література:

1. Траут Дж., Райс Е. Позиционирование: битва за узнаваемость. Санкт-Петербург: Издательство «Питер», 2004. 256 с. URL: <https://cutt.ly/RwTpTve> (дата звернення: 05.09.2019).

2. Котлер Ф. Маркетинг в третьем тысячелетии: Как создать, завоевать и удержать рынок / пер. с англ. В. А. Гольдича и И. А. Оганесовой. Москва: ООО «Издательство АСТ», 2000. 272 с.

3. Subhash J. C. Marketing: Planning & Strategy. Cincinnati, Ohio South-Western College Pub., 2000. 925 p.

4. Хулей Г., Сондерс Д., Пирси Н. Маркетинговая стратегия и конкурентное позиционирование. Баланс Бизнес Букс, 2005. 800 с.

5. Porter M. E. What is strategy? *Harvard business rev.* Boston, 1996. Vol. 74. № 6. P. 61–78.

6. Харківська А. А. Стратегія позиціонування закладу вищої освіти: від управління витратами до управління результатами. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 22, Т. 2, 2018. С. 133–137.

7. Трейси М., Вирсема Ф. Маркетинг ведущих компаний: выбери потребителя, определи фокус, доминируй на рынке / пер. с англ. Москва: ООО «И. Д. Вильямс», 2007. 304 с.

8. Ламбен Жан-Жак Менеджмент, ориентированный на рынок / перев. с англ. под ред. В. Б. Колчанова. Санкт-Петербург: Издательство «Питер», 2007. 800 с.

9. Кревенс Д. Стратегический маркетинг. 6-е издание / пер. с англ. А. Р. Ганиевой и др.; под ред. А. Г. Гришко. Москва: Издательский дом «Вильямс», 2003. 742 с.

10. Levit T. Creativity is not enough. Harvard Business Review on the Innovative Enterprise, 2003.

УДК 37.01

Педагогічні науки

ТЕХНОЛОГІЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ З КУРСУ «ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Юстенюк О.С.,

Гімназія №117 імені Лесі Українки

м. Київ, Україна

Сучасний шлях розвитку нової української школи (НУШ) вимагає негайних зміни до існуючих педагогічних підходів на шляху до виховання та становлення учня ХХІ століття. Це пов'язано з тим, що тотальна глобалізація й технологізація, які спостерігаються у світі можуть впливати не лише на такі провідні кити, як економіка, політика, але й на освіту, її мету та цілі. І як наслідок цього відбувається зміна освітньої парадигми, власне підходу до особистості учня чи студента, до розвитку його інтелектуальних здібностей, процесу навчання й самоосвіти.

Особливо важливо враховувати ці зміни в системі початкової освіти. Оскільки саме тут формується здатність учня бути готовим вирішувати свої перші завдання самостійно, без допомоги будь-кого, робити «наукові» кроки, тобто, вміти донести свою точку зору до аудиторії, переконати опонента «мирним» шляхом і, найголовніше, соціалізуватися у шкільному колективі, тобто, маленькому суспільстві.

На нашу думку, однією з найбільш ефективних технологій, що покликана досягти таку мету є використання на заняттях в початковій школі засобів критичного мислення. Як свідчить досвід, критичне мислення не лише навчає

учня, змушує його самостійно займатися пошуком інформації, апелювати до особистих спостережень, але й докорінно змінює підходи подачі теоретичного матеріалу вчителем, не зважаючи на те, який саме це урок: математика, читання чи природознавство. Це пояснюється тим, що для вчителя першочерговим завданням стає не «автоматичне» відтворення інформації, яку варто донести до учнів, а знайти такі шляхи, щоб змусити школярів подумати, проаналізувати, знайти єдине правильне вирішення, яке стоїть перед ними. Ми вважаємо, що критичне мислення докорінно змінює не лише певний урок, але й трансформує власне погляд на процес виховання й навчання.

Ми вважаємо, що критичне мислення відкриває нові можливості для всіх учасників освітнього процесу. По-перше, для вчителя це навчитися слухати кожную дитину, з'ясувати чому вона дотримується саме такої думки (якщо відповідь є хибна), разом з нею проаналізувати ще раз алгоритм пошуку відповіді й допомогти зрозуміти свою помилку. По-друге, для учня – можливість проявити себе вже в молодшій школі, розкрити свою індивідуальність, здібності, талант.

Актуальність нашого дослідження критичного мислення зумовлена його необхідністю для навчання учнів у початковій школі, оскільки кількість нових напрацювань у цій сфері постійно збільшується. Це свідчить про важливість та результативність використання засобів та прийомів критичного мислення. І як наслідок, високий рівень успішності учнів початкової школи.

Історія критичного мислення зароджується ще в часи античності. Вважається, що давньогрецький філософ Сократ, коли навчав своїх учнів спочатку задавав їм питання, відповідь на яке вони мали знайти самостійно. Тобто, Сократ розумів, що учень має самостійно шляхом різних суджень знайти відповідь. у Середні Віки й епоху Ренесансу ідеї критичного мислення ми знаходимо в роботі Ф. Бекона «Успіхи навчання». Проте серйозні наукові підходи ми зустрічаємо вже на початку ХХ століття. Зокрема Дж. Дев'ю, спираючись на теоретичну модель Ч.П'єрсі, запропонував метод п'яти кроків. Він вважав, що кожен з них має на меті допомогти тому, хто навчається

одержувати нові знання, розкриваючи одночасно себе як особистість. Також проблеми розвитку критичного мислення досліджували Д. Клустер, Д. Халперн, А. Кроуфорд, М. Ліпман, К. Мередіт, С. Метьюз, Р. Пауль, Р. Стернберг, Д. Стіл, Ч. Темпл та ін.

Перші спроби реалізації критичного мислення у вітчизняній педагогіці можна спостерігати у наукових працях Г. Сковороди, І. Франка, Б. Грінченка, В. Сухомлинського та ін. Серед сучасних науковців, які ґрунтовно вивчали й продовжують вивчати критичне мислення варто відзначити М. Бохан, А. Карпенко, Н. Мойсеюк, О. Пометун, Ю. Саєнко, І. Сущенко, С. Терно, О. Тягло. Кожен із них подає власне бачення поняття «критичне мислення».

Наприклад, Н. Мойсеюк вважає, що критичне мислення (гр. *kritike* – мистецтво розбирати, судити) виявляється в здатності самостійно вказати на причину загально прийнятих стандартів або заперечити їх, висунути суттєві та переконливі аргументи. Це мислення не є стандартним. Воно не може ґрунтуватися на алгоритмах чи на інших механічних процедурах. В його основі лежить здатність учнів до самостійних логічно грамотних роздумів і суджень; тобто уміння не піддаватися впливу чужих думок [2, с.414-415].

М. Бохан зазначає, що суть технології критичного мислення полягає в наступному: добровільність, відсутність категоричності та авторитарності з боку вчителя, надання учневі можливості пізнати себе у процесі отримання знань. Дана методична система, впроваджена у навчальний процес, створює умови, які дозволяють вчителям керувати навчанням школярів. Вона дає можливість активізувати мислення, формувати цілі навчання; залучати учнів до плідного обговорення; мотивувати навчання учнів; активно залучати до навчального процесу; стимулювати зміни; показати різні точки зору; допомогти учням ставити власні запитання; забезпечувати обробку інформації; здобути навички критичного мислення. Зазначена освітня технологія сприяє розв'язанню наступних задач: освітньої мотивації (підвищення інтересу до процесу навчання та активного сприйняття навчального матеріалу); інформаційної грамотності (розвиток здатності до самостійної аналітичної та оцінювальної роботи з

інформацією будь-якої складності); культури мовлення (формування навичок написання текстів різних жанрів); соціальної компетентності (формування комунікативних навичок та відповідальності за знання) [1, с. 8].

Ю. Саєнко під критичним мисленням у навчально-виховній діяльності розуміє сукупність якостей і умінь, що обумовлюють високий рівень дослідницької культури студента і вчителя, а також «оціночне та рефлексивне мислення», знання для якого є не кінцевою, а відправною точкою. Щодо аргументованого та логічного мислення, то воно базується на особистому досвіді і перевірених фактах [6, с. 644].

Проте, незважаючи на різні підходи щодо визначення поняття «критичного мислення» спільним залишається думка про те, що це те мислення, яке сприяє розвитку знань і вмінь учнів, допомагає їм краще розкритися і підготувати себе до дорослого життя.

Дослідження науково-критичної літератури у галузі психології, філософії, педагогіки та особистий досвід дає підстави стверджувати, що використання критичного мислення в початковій школі акумулює в учнів самостійне мислення, розвиває творчу уяву, упевненість в собі, готує до складніших випробувань, а також розвиває потребу в діяльності, що є особливістю психічного розвитку кожної здорової дитини. Оскільки, відповідаючи на питання чи ставлячи його, учень пізнає навколишній світ і намагається діяти в цьому світі. І першочергове завдання педагога полягає в тому, щоб розвинути цю здатність.

Варто зазначити, що критичне мислення необхідно розвивати саме із початкової школи, коли лише формується процес становлення особистості. Для учнів першого та другого класу характерне сприймання інформації через образи, гру, ігрові дії. Проте надзвичайно важливо, щоб ці ігрові методи насичувалися доцільним матеріалом, щоб гра постійно розвивала і пам'ять, і уяву, і, головне, бажання і готовність до подальшого навчання. Звичайно, що молодші учні здійснюють свої ігрові методи за своєю дитячою логікою. І умови втручання в дитячу гру залежать від уміння враховувати позицію дитини, яка вважає свої дії найсерйознішою і найзахопленішою справою. Разом з тим, така

форма навчання одночасно дозволяє вчителю приховати свою педагогічну позицію й впливати на навчання. У процесі гри дорослий стає на місце учня, йому легше зрозуміти світ дитячих переживань, духовних цінностей тощо.

Вітчизняні науковці під час аналізу критичного мислення виокремлюють три стадії (етапи).

Перша стадія має назву «**Виклик**». Це та стадія, коли вчитель ставить проблемне запитання для учнів, а вони мають відповісти, що знають із заданої теми. Разом з тим, вчитель має активізувати всіх учнів долучитися до роботи, дати їм можливість подумати, знайти відповідні слова, щоб висловити свою думку, структурувати наступну стадію вивчення матеріалу і найголовніше – розвивати в учнів зацікавленість, допитливість розуму, формувати пізнавальні інтереси.

Друга стадія – «**Осмислення**». Для цієї стадії характерна двостороння робота вчителя з учнями. Працюючи над проблемою учні знаходять відповіді на питання, одержують нову інформацію, її обмірковують. Спостерігається також співвідношення інформації, якою учні володіли і новою.

Третя стадія – «**Роздуми**» (рефлексія). Ця стадія підводить підсумок того, що нового учень дізнався на занятті, відбувається обмін думками між вчителем і учнями, формується власне ставлення до вивченого матеріалу. Учні вчать відповідати на питання: «Що ти думаєш про це? Які нові знання ти одержав? Що ти можеш роботи по-іншому після вивчення цього питання? Як нові знання впливають на рішення?».

Врахування усіх вищезазначених стадій сприяє формування в учнів цілісного сприйняття нового матеріалу, а не фрагментарного, об'єднує теоретичну й практичну інформацію, навичка й вміння.

Варто зазначити, що кожній стадії властиві методичні прийоми та техніки, які найбільшої мірою направлені на реалізацію виконання поставлених завдань. Проте їх використання має бути збалансовано відповідно до рівня розвитку учнів, їх обізнаності з певного питання, метою уроку тощо. Як свідчить досвід, використання критичного мислення в гімназії № 117 Лесі

Українки м. Києва, що навіть в однакових паралельних класах заняття з використанням критичного мислення буде різним (учні будуть володіти різною інформацією з проблемного питання).

Ми вважаємо за необхідне підкреслити, що в цілому заняття з використанням прийомів критичного мислення відрізняються від звичайних занять. Перш за все, різниця спостерігається в поведінці учнів, їх зацікавленості, вони не є пасивними слухачами, а, навпаки, стають активними дослідниками чи то літературної казки, чи природного явища. Також такі уроки їх згуртовують, оскільки досить часто учні працюють в парах, обговорюючи свої роздуми. Зараз ми більш детально розкриємо ті прийоми критичного мислення, які ми використовуємо найчастіше, і, які, на нашу думку, є досить ефективними. Прикладом може слугувати робота над літературно казкою на заняттях з читання. Доречно буде згадати слова В. Сухомлинського, який писав, що казка широко відкриває двері в навколишній світ, примушуючи вирувати мислення дитини. Казка вчить логічно, послідовно викладати думки („Гарна пісня ладом, а казка – складом”) ... Через казкові образи в свідомість дітей входить слово з його найтоншими відтінками... Під впливом почуттів, що пробуджуються казковими образами, дитина вчиться мислити словами... В казкових образах – перший крок від яскравого, живого, конкретного до абстрактного [3, с. 47]. Серед прийомів критичного мислення в початкових класах ми використовуємо: «Кубування», «Асоціації», «Читання із зупинками», «Таблиця товстих і тонких запитань», «Корзина ідей», «Знаю – хочу дізнатися – дізнався».

Отже, використання методики критичного мислення допомагає сформувати і розвинути всі види універсальних навчальних дій: пізнавальні, особистісні, регулятивні, комунікативні, логічні, індивідуальні, які необхідні для подальшої роботи учнів у старших класах. Разом з тим, технологія критичного мислення являє собою сукупність різноманітних прийомів, спрямованих на те, щоб спочатку зацікавити учня (активізувати в ньому дослідницьку, творчу активність, задіяти вже наявні знання), потім – надати йому умови для

осмислення нового матеріалу і, нарешті, допомогти йому творчо удосконалити й узагальнити одержані знання.

Література

1. Бохан М., Башинська Н. Розвиток критичного мислення у процесі навчання дітей та молоді / М. Бохан, Н. Башинська // Нова українська школа. – 2018. С. – 8

2. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 4-є видання, доповнене, 2003 р. – 615 с.

3. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А.І. Кузьмінська, В.Л. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2003. – 700 с

4. Пометун О. Інтерактивні методики та системи навчання / О. Пометун. – К. : 2007. – 112 с.

5. Путівник з розвитку критичного мислення в учнів початкової школи: методичний посібник для вчителів / автори-укладачі: О. І. Пометун, І. М. Сущенко. – Київ, 2017. – 96 с.

6. Саєнко Ю.О. Впровадження технології критичного мислення під час вивчення навчальної дисципліни «ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ» У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ / Ю.О. Саєнко // «Молодий вчений» • № 2 (54) • лютий 2018 р. – С.640 – 645

